Наш Поступ

NASH POSTUP—OUR PROGRESS

Просьвітно-економічна Часопись для Українського Народа в Альберті.

ЧИСЛО 8. РІК 1. ЕДМОНТОН, АЛЬБЕРТА, ВІВТОРОК, 6-го МАРТА, 1923. EDMONTON ALBERTA, TUESDAY, MARCH 6th, 1923. VOL. I, No. 8.

БУДЕШ БАТЬКУ ПАНУВАТИ ПОКИ ЖИВУТЬ ЛЮДИ...

Як все, так і сего року, український народ, як там, в Ріднім Краю, так і по всіх землях, де тільки йому судилось жити, коли в його грудях бється живе українське серце і любов до України, буде обходити сего місяця роковини уродин Тараса Шевченка, одного з найбільших синів України, якого „поки живуть люди їх не забудуть"...

Свято се мало б припадати на день 9 марта н. ст., а 25 лютого ст. ст., коли власне родився Тарас.

Та не все в однім дни і не всюди обходить Українці однаково се народне свято, залежить від того, які де є сили й як ними до такого свята можна приготовитись. Де є сильнійші українські громади, що мають в себе добре розвинені організації, що є свідомі своєї національної гідности та мають співацькі кружки, там уряджують величаві концерти, співають — на них більшість Тарасових пісень, декламують його поезії, відчитують його біографію, щоби познакомити молодше покоління з Тарасовими ідеями і його творами, в яких добре нам на образку представлене тодішнє життя закріпаченого українського народа і своєю поезією будить той народ до нового життя — до борби за волю. Де українські громади слабші і не можуть спромогтись на величаві концерти, то хоч скромно, але щиро обходять роковини уродин так як на те їх сили спромагають, щоби вшанувати память незабутного кобзаря.

Шануючи і почитаючи таких великих людий, ми тим шануємо і себе. Бо теперішність найтіснійше вяжеться з минувшим, вона з нього вийшла так, як з теперішнього виросте будуче. З минулого треба вчитися. В дійсности не тільки вчимося але і всю працю нашу навязуємо до минулого і вже зробленого нашими попередниками. Ніхто ж не починає робити нового з самого таки початку. Що батьки наші зробили, се ми приймаємо як готове тай старамося йти ще далі. Наші діти приймуть се, що ми зробили тай старатися муть за дальший поступ. Певне, що відколи — приміром дерев'яний леміш заступлено залізним, ніхто не схоче вже тепер дерев'яним лемішем орати, або хоч набивати його залізом по берегах. Тепер вже думають, як залізний плуг поправити; заводи парові плуги і т.д. Що зробиться доброго і мудрого в господарстві, чи в промислі і техніці чи в ремеслі, чи в науці, се люди переймають і шукають ще ліпшого.

Так не пропадає нікий виноход, нікий нова новина гадка, нікі зусилля людського духа. Се значить безсмертність людських діл. Се значить: ми працюємо для будучини.

Шануючи великих людий, роздумуючи над їх життєм і ділами, ми вдоволяємо потребу нашої душі, котра нам каже признати другому правдиву заслугу і віддати йому належну почесть. Разом з тим ми вчимося, розглядаючи праці великого чоловіка, який вислід буває ціпкої праці для цілих поколінь. Такий великий чоловік уміє лічити віх ми життя, хоч воно не для своєї особистої користи, але для ідеї і для загального добра. В його життю не один з нас найде приклад для себе.

Не всіх великих людий почитають однаково. Се залежить не тільки від величини їхніх заслуг, але також від того, якій думці (ідеї) вони служили. Одних [illegible], почитають свої [illegible], а других самі [illegible]. Неберуться в таких великих людий, що б [illegible] представники [illegible] народа в-

бо і цілий нарід. До того ж [illegible] свої заслуги і діла. Коли Тараса Шевченка почитає кождий свідомий Українець, то він шанує в нім не тільки великого [illegible], але того, що своїми віршами гадками, своїм новим [illegible] народом новий стяг на [illegible]

[illegible], [illegible], котрий [illegible] і виявив. Шевченкові гадки стались зерном нового народного відродження тай до нині вони живуть в нас і дають нам животворчу силу. Тому то називають Шевченка нашим апостолом.

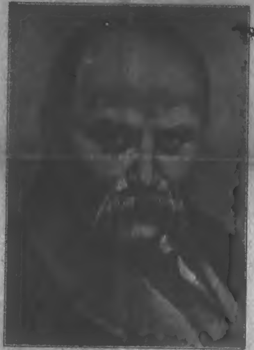

ТАРАС Г. ШЕВЧЕНКО

1814 —:— 1923

Та Шевченко сіяв своїх віршів, дав ще Україні ціле своє життя від молодости до старости. За свою ідею, за ті гадки, які він так сміливо розкрив перед земляками, він страждав на засланню, а воно зруйнувало його життя. Шевченко полег мучеником за Україну.

Нас учать в історії про життя королів і князів. А Шевченко то наш князь і король, наш гетьман і вождь, який хоч не дав війська і зброї, лишив нам могутнє слово, яке є сильнійше чим зброя, бо воно загартує в нас віру, підносить в нас духа, та будить до борби за волю України.

І саме тепер, коли Український нарід по своїй святій спробі здобути ту волю до якої накликав нас поет, — численними силами й могутньою збруєю ворога цілком переможений й його слугами знищений, і над українським народом розстелилась хмара чорного песимізму і зневіри, коли одні йдуть отверто на службу своїм віковічним ворогам — Ляхам і Москалям, а другі в зневірі починають помалу конати, — тепер, коли „злі і лукаві люди" — як казав Тарас — зачинають затроювати сусідами, але смертельним трійлом український нарід, щоб ограбити його зі слушних прав, — тепер власне треба нам найбільше перенятись ідеалами Тараса Шевченка, скріпити свою віру в побіду, як скріпляв її в собі Тарас, який хоч і був переслідуваний за вольні думки и свободу свого народа, він не пішов на службу ворогів, а до кінця свого життя остав вірним своїм ідеалам — свому народови.

Обходячи роковини уродин Тараса Шевченка, не забуваймо, що на нас лежить обовязок не тільки святкувати його для віддання пошани Великому Поетови для уславлення його імени, але й будьмо вірні в ті ідеали за які він страждав — в ідеал здобуття волі Рідній Україні, щоб виконати його Заповіт в якому він каже:

> Поховайте, та вставайте
> кайдани порвіте
> і вражою, злою кровю
> волю окропіте!

ЗАПОВІТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видні, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу,—
От-тоді я
І лани, і гори—
Все покину
І полину
До самого бога
Молитися!...
А до того
Я не знаю бога!

Поховайте, та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сімї великій,
В сім вільній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим тихим словом!

Леся Українка.

Шевченкови

Налягла рідну нашу хату
Темрява окривала
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минала ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги.
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною
В нашім барвні [illegible]
Чистою луною.

Сповивала ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні!

Хай-же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє,—
„Огню іскра великого"
Повік не згасає!

Щоб між нами не згасало
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі"
Своє слово вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Денис Лукіянович.

Про Життє Шевченка

Тарас Шевченко родився дня 9 марта н. ст. (26 лютого ст. ст.) 1814 року в селі Моринцях звенигородського повіта, Київщині, де його батько Григорій приставав на ґрунт до жінки Катерини. Ще Тарас у початку був, як батьки його перебралися в родинне село Шевченків, у Кирилівку. Сталося се на приказ пана, бо Григорій був кріпаком (панщизняним мужиком) дідича Енгельгарда. Обидва ті села і Моринці і Кирилівка лежать в звенигородському повіті, на полудне від Києва. В Кирилівці вже Григорій Шевченко пістався і [illegible] Тарас. [illegible] там до [illegible] року свого [illegible].

Злиденна доля привитала Тараса ще в ранні [illegible]. В кріпацькій родині

Докінчення на ст. 2.

Наш Поступ

NASH POSTUP—OUR PROGRESS

Просьвітно-економічна Часопись для Українського Народа в Альберті.

ЧИСЛО 8. РІК І. — ЕДМОНТОН, АЛЬБЕРТА, ВІВТОРОК, 6-го МАРТА, 1923. — EDMONTON, ALBERTA, TUESDAY, MARCH 6th, 1923. — VOL. I, No. 8.

БУДЕШ БАТЬКУ ПАНУВАТИ ПОКИ ЖИВУТЬ ЛЮДИ...

Як все, так і сего року, український народ, як там, в Рідній Краю, так і по всіх землях, де ділося йому судилось жити, коли в його грудях билося живе українське серце і любов до України, буде обходити сего місяця роковини уродин Тараса Шевченка, одного з найбільших синів України, якого „поки живуть люди їми не забудуть"...

Свято се мало б припадати на день 9 лютого н. ст., а 26 лютого ст. ст., коли власне родився Тарас.

Та не все в один день і не всюди обходить Українці однаково се народне свято, залежить від того, які де є сили й як коли до такого свята можна приготовитись. Де є сильніші українські громади, що мають в себе добре розвинені організації, що є свідомі своєї національної гідности та мають співацькі кружки, там устроюють величаві концерти, співають на них більшість Тарасових пісень, декламують його поезії, вичитують його біографію, щоби познакомити молодше покоління з Тарасовими ідеалами і його творами, в яких кобзар нам на образку представив-сумне життя закріпощеного українського народа і своїми поезіями будить той нарід до нового життя—до борби за волю. Де українські громади слабші і не можуть спромогтись на величаві концерти, то хоч скромно, але щире обходять роковини уродин так як на те їх сили спромогуть, щоби вшанувати святу пам'ять незабутного кобзаря.

Шануючи і почитаючи таких великих людей, ми тим шануємо і себе. Бо теперішність найтісніше вяжеться з минувшим, вона з нього виймиться так, як з теперішнього виросте будуче. З минулого треба вчитися. В дійсности не тільки вчинком але і всю працю нашу вяжемо до минулого і вже зробленого нашими попередниками. Ніхто ж не починає робити нового з самого таки початку. Що батьки наші зробили, се ми приймаємо як готове тай стараємося йти ще далі. Наші діти приймуть се, що ми зробили тай старатися йуть за дальший поступ. Певне, що відколи—приміром дерев'яний леміш заступлено залізним, ніхто не пічне вже тепер дерев'яним лемішем орати, або хоч набивати його залізом по берегах. Тепер вже думають, як залізний плуг поправити; заводи парові плуги і т.д. Що зробиться доброго і мудрого в господарстві, чи в промислі і техніці чи в ремеслі, чи в науці, се люди перейимають і шукають ще ліпшого.

Так не пропадає ніякий винахід, ніяка нова хосенна гадка, ніякі зусилля людського духа. Се значить безсмертність людських діл. Се значить: ми працюємо для будучности.

Шануючи великих людей, роздумуючи над їх життєм і ділами, ми вдоволяємо потребу нашої душі, котра нам каже признати другому правдиву заслугу і віддати йому належну честь. Разом з тим ми вчимося, розглядаючи працю великого чоловіка, якої наслідком буває підставою праці для цілих поколінь. Такий великий чоловік уміє ліпше ніж ми жите, хоч вже не для своєї особистої користи, але для ідеї і для загального добра. В його життю не один з нас найде приклад для себе.

Не всіх великих людей почитають однаково. Се залежить не тільки від величини їхніх заслуг, але також від того, якій думці (ідеї) вони служили. Одних, наприклад, почитають самі лицарі, других самі історики. Не богато є таких великих людей, що б їм поклонялись представники цілого народа в [illegible] ва і цілий нарід. До того не дають ще відслави свої заслуги і діла. Коли Тараса Шевченка почитає кождий свідомий Українець, то він почитає в нім не тільки великоважність, але того, що послідн[illegible] ... кинув новий клич, відкрив перед народом новий світ на [illegible] давного, кованого, котрий похилився і впав. Шевченкові гадки сталися зеркалом рідного народного відродження тай до нині вони живуть в нас і дають нам животворну силу. Тому то називають Шевченка нашим апостолом.

Та Шевченко окрім своїх віршів, дав ще Україні ціле своє життя від молодости до старости. За свою ідею, за ті гадки, які він так сміливо розкрив перед земляками, він страждав на засланню, а воно вкорочувало його життя. Шевченко помер мучеником за Україну.

Нас учать в історії про життя королів і князів. А Шевченко то наш князь і король, наш гетьман і кошовий, який хоч не мав війська і зброї, лишив нам могутнє слово, яке є сильніще чим зброя, бо воно загартовує в нас віру, підносить в нас духа, та будить до борби за волю України.

І саме тепер, коли український нарід на своїй світлій спробі здобути ту волю до якої накликав нас поет, — чисельною силою й могутньою зброєю ворога зістав поконаний в його слушних змаганнях, і над українським народом розстелилась хмара чорного песимізму і зневіри, коли одні йдуть отверто на службу своїм відвічним ворогам—Ляхам і Москалям, а другі в зневірі починають повільно конати,—тепер, коли „злі і лукаві люди" — як казав Тарас — починають затроювати солодким, але смертельним трійлом український нарід, щоб ограбити його зі слушних прав,—тепер власне треба нам найбільше переняться ідеалами Тараса Шевченка, скріпити свою віру в побіду, як скріпляв її в собі Тарас, який хоч і був переслідуваний за свої думки в свободу свого народа, він не пішов на службу ворогів, а до кінця свого життя остав вірним своїм ідеалам—свому народови.

Обходячи роковини уродин Тараса Шевченка, не забуваймо, що на нас лежить обовязок не тільки святкувати його для віддання почести Великому Поетови для уславлення його імя, але й будьмо вірні в ті ідеали за які він страждав—в ідеал здобуття волі Рідній Україні, щоб виконати його Заповіт в якому він каже:

> Поховайте, та вставайте
> кайдани порвіте
> і вражою, злою кров'ю
> волю окропіте!

ТАРАС Г. ШЕВЧЕНКО

1814 —:— 1923

ЗАПОВІТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Були видні, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу,—
От-тоді я
І лани, і гори—
Все покину
І полину
До самого бога
Молитися!...
А до того
Я не знаю бога!

Поховайте, та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Не злим тихим словом!

Леся Українка.

Шевченкови

Налясь рідну нашу хату
Темрява вкривала
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною
В кожім серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні!

Хай-же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє,—
„Огню іскра великого"
Повік не згасає!

Щоб між нами не згасало
Проміннє величне,
Ти „поставив на сторожі"
Своє слово вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Денис Лукіянович.

Про Життє Шевченка

Тарас Шевченко родився дня 9 марта н. ст. (26 лютого ст. ст.) 1814 року в селі Моринцях звенигородського повіта, Київщині, де його батько Григорій пристав на ґрунт до хінки Катерини. Ще Тарас у повитку був, як батьки його перебралися в рідне село Шевченків, у Кирилівку. Сталося се на приказ пана, бо Григорій був кріпаком (панщизняним мужиком) дідича Енгельгарда. Обидва ті села і Моринці і Кирилівка лежать в звенигородському повіті, на полудне від Києва. В Кирилівці вже Григорій Шевченко вістався і тут ріс Тарас. Пробув сам до [illegible] року свого [illegible].

Злиденни доля привитала Тараса ще в ворині. В кріпацькій родині

Докінчення на ст. 2.

ПРО ЖИТТЄ Т. ШЕВЧЕНКА
(Продовження зі сторони 1.)

...ляли та гаразди. А всі дитячі літа свої добували нами, не журячись так вигадливо. Та й батько добре вів і не за ним журбіїся. Тарасова мама не дожилася, неньо лишила його дитятами сиротою. Сестра Катерина, що так любила його і голубила, віддалася на чуже село. Батько оженився вдруге і то з удовою; мачуха привела з собою дітей. І на Шевченкову хату, на семейне життя упали тіні. Почалися драки і бійки між дітьми, колотнечі між старими. Пропали добрі, мирні часи, коли бідний хлопчина веселився вулицями, заглядав у городи [illegible]. Колись сварка, яка спалахувала у Шевченків, кінчалася побоями живого, обвиненого Тараса. Мусів він тікати і ховатися в печеру на селі, то в бур'янах у сусіда, куди сестра Ярина приносила йому кусень хліба, а при сховок сестричка не сказала нікому. Раз оттак і катовано його про дні підряд за те, що насинок мачухи Степанка украв постоянному на кантирі солдатам (мовлірові) 45 копійок і звернув підозр на Тараса. Що його третього дня виявилося, хто був виноватим.

Тільки було спокою в хаті, як хлопець услужився і кінно на [illegible] до діда (почав виїжджати ще за життя мами) або літом поїхав із батьком чумакувати. Чумаки були ге купці, що в давніх часах привозили головно сіль і рибу від Чорного або Азовського моря, а вивозили з України пшеницю. Коли ще торговельні шляхи були безпечні і ще не було отих міст, чумацькі валки не запускалися за над море. Чумакуючи з батьком, Тарас не то що не зазнав домашних невгодин, але не міг до сита налюбуватися тихими зоряними ночами степовими та надивитися на безкраї, наче море степи. В такій дорозі занедужав Григорій і вмер. Тарасові було тоді 11 років і він лишився на опіці діда Івана.

Тепер уже наступав Тарас із вітчівської хати. Нікого рідні не було. Навіть не мав близької крови до частки по татовій смерти. Батько його, вмираючи, казав, що Тарасові не придасться нічого з кріпацької мізерії, бо він, мабуть-часи, вийде на великого чоловіка, або, не довівши, зійде на нівечо.

Сповнилося перше батькове віщування. Тарас вийшов на такого чоловіка, яких на цілій землі було небагато. Але по терновій дорозі зайшов він до великої слави.

З волею діда пішов він вчитися науку, та витерпіти там не міг довго. (Це ж не була школа, така як по нинішніх селах, а дяківка. Вчили читати псалтир, дяк був завжди підпитий і мав тільки один спосіб науки — бійку. Той же вояцький цимбар сам приносив ще себе зеленевий прут або березові різки і Тарас знав уже псалтир на пам'ять, коли панича відлічував кні та прибалакував.

...мусів тихо лежати, не ворохнутися, а читав його голосно і виразно, тому дяк Бугорський заставляв його вчити в школі і бати [illegible] (настановив його „консулем") та й читати при мерцях псалтир. За таку роботу діставав Тарас копійку і десятий гріш від дяківської плати за кождого мерця, а за науку вже вільне вечниче на дяківці. Але це було чим прохарчуватися і на що одягатися, отже Тарас задумав утікати від Бугорського та йти учитися малярства у церковних малярів, яких було багато у сусідніх селах, особливо у Хлипнівці. Надіявся Тарас заробітків і чув до малярства велику охоту.

Не міг бідний сирота трапити на доброго учителя. Малярі заставляли його до важких послуг, до домашньої роботи, а про малювання і не казки. Звесновений, вернувся Тарас знов у Кирилівку і став підпасічем у громадського пастуха. До того часу відносить його вірш „Мені тринадцятий минав, я пас ягнята за селом". Неодатний [illegible] [illegible] Тарас таки зумів домогтися свого і стати у маляра [illegible] в Кирилівці [illegible].

Колись він пустився не раз на мандрівку по малярах і вкінці найшов приватного чоловіка, повільного сильний клієнт. Той маляр боявся грамоти кріпака без панського дозволу. Тарас подався у Вільшану до економа Енгельгардового. Та той замість дати росписку, затримав Тараса, завважив, що пробує трохи охайности і удалий [illegible] з нашою прислугою відбирав і Тараса на Литву у Вильно, де жив у ту пору дідич Енгельгард.

Що виніс з собою Шевченко з рідного краю?

На шістнадцятому році [illegible] покинув Тарас свої рідні сторони і пішов на чужину, де побув одним тягом 15 років. У тих далеких краях зробився він великим поетом, добув слави і [illegible]. Аже не вдалося йому се для рідна Вкраїна.

Як рослина, хочби яку мандрів, тягне соки і поживу з землі і з повітря, так людина носить у крови кров свого народа і зміст своїх предків, а виховання, наука і природа в житті, особливо в ранніх літах, складаються на характер і розвивають або збавляють вроджений талант у чоловіка. Шевченко міг видати тільки нарід, що мав такі співанки, пісні і думи, як ми. Завзята натура діда Івана, який ходив з гайдамаками, посилалася в Тараса і дала йому силу терпіти муки, а не скривити душею. Ті всі хвилі, які йому постелили таких незавидний шлях у молодості, тільки загартували тіло і духа Тарасового. Студінь, дощі і вітри та всі невгодини, які витерпів Тарас, бурлакуючи в околицях Кирилівки, зробили його здібним і витривалим, дали йому змогу перетерпіти солдатську каторгу.

Шевченко сам каже у своїх споминах, що насильства дика традиція у нього на все життя вкоріли і відразу до панування одного чоловіка над другим. Ці думки, які запались ще в дітвака, кріпшали і Тарас до все життя лишився ворогом насильства, оборонцем покривджених.

Та не сама тільки пам'ять кривди і злого лишилася в дитячих споминах у Тараса. Мов звізда крізь хмару просьвічувала у нього згадка материнської любови і він повіз з собою тугу за милими пестощами, за добрим словом любих сестер Катерини і Ярини. Тому він так високо цінив і так високо ставив у своїх творах образ матери в сім'ї.

З під рідної стріхи виніс Тарас ще й інші добрі насіння. Хоч і бідні, Шевченки в себе не були такі прості. Що найважніше, були між ними грамотні і мали нагу освіти. За старання батька Тарас не пішов у світ невідущим, але письменним.

Далі, була у Шевченків жива пам'ять давніх часів. Тих, коли на Вкраїні була ще воля, хоч і треба її було завзято боронити від лихих сусідів; коли ще не було наложено на Україну московське ярмо. Дід Іван був учасником т. зв. Коліївщини, гайдамацьких розрухів 1768 р., коли Запорожець Максим Залізняк і сотник двірських козаків Потоцького Іван Гонта стали на чолі ватаг і боронилися проти закріпощення селян та воювали в обороні православної віри. Цілий той рух вийшов з Мотронинського монастиря не так далеко від Кирилівки і Шевченко сам каже:

...Тими шляхами,
Де йшли гайдамаки, малими ногами
Ходив я та плакав.

Отже дід Іван розказував синові і сусідам про давні часи, про Коліївщину. Ці оповідання воруши[illegible] на Тараса. [illegible] з Гайдамаками. І по літах Тарас списав ті діди оповідання в поемі „Гайдамаки".

А так само, як споминами про Гайдамаків, [illegible] Тарас в дому [illegible] народні і [illegible] пісні [illegible].

Але найбільша Тарасова учителька була природа. Від неї Тарас не відлучався. Цілих 15 років [illegible] не перестав любуватися нею, шукати у неї краси і розради. А якаж гарна природа в звенигородськім повіті, найкращім із всіх у київській губернії! Ліси, гаї і байраки міняються з собою, [illegible] степ. Не диво, що така чарівна країна видала богато малярів. Вона і на малого Тараса зробила перший нестертий слід. І ті враження лягали в Тарасову душу й по літах оживалися.

З таким богатим скарбом їхав Тарас у далекий край. Той скарб то було поетичне дарование, яке не давало Тарасові житися ні до хліборобської ні до ремісницької роботи. Воно наставляло Тараса вертися до малярства. І тільки з часом, коли він набрався потрібної науки, воно показалося в цілій силі. Повним сяйвом заяснів той Шевченків талант.

Шевченко в службі.

Тарасові злидні не переменилися, хиба що підкінчилися. Досі він [illegible] біду. [illegible] Тарас [illegible] тепер [illegible] у Вильні [illegible] Енгельгарда, [illegible] з собою прислугу, був Тарас під самим такі панським [illegible]. [illegible] „дар науки".

Було і друге горе. Збудилася у хлопця туга за вітчиною. Не стало високих могил, на котрі ходив колись Тарас шукати залізних стовпів, що будьто-то підпирають небо. Не бачив він українського неба і степів. Намісто того мав сільський хлопчина міські мури, а замість степового вітру і солов'їного співу [illegible] чужою мовою.

А вже цілком приголомшив його Петербург, столиця Росії, куди переїхав дідич Енгельгард разом з цілим своїм двором. Хоч Тарас не знав їхали і як ходити по місті, а все таки довелось і йому побачити уличне життя і він довше обертався тепер далеко в своїх умовах, між досі.

Та як не гірко було Тарасові, а всеж таки діла пішли життєвих умов пішли на його користь. В Варшаві він блукав і не міг найти пристановища. Хоч би й лишився був у Хлипнівці у церковного маляра, то талант його не розвинувся-б був і не набрав сили. Інакше склалося тут. По містах восереджується мало не вся культура. Тут купці, великі, вартсти і фабрики, театри, школи, вчені, малярі урядів. Хто живе в місті, той має змогу навчитися, чого йому треба. І навчився тут малярства і Тарас.

До того дійшло в той спосіб. У Тараса вільного часу було досить, отже кожду вільну хвилю обертав він на те, що рисував угльом та крейдою. На такій роботі вкладали Тараса і [illegible] раз карали. Але вкінці додумався Енгельгард, що видно-діло Тарас годиться на маляра, а не на лакея. Той з маляра можна мати більшу користь ніж з лакеча. От тому згодився він на Тарасові просьби і звільнив його з лакейської служби, а віддав на науку до доброго маляра.

Від й по тому почалося нове ... для Тараса. Раз, ще як він ... [illegible] Тарас з [illegible] Літнього саду [illegible] в Літній сад, перемальовував статуї. Те складав на здоров'ю і в фаркаш гарні образи. Тут він перший раз стрітився з чоловіком, благородним людьми, які бачили в нім чоловіка, а не худобу-кріпака.

Найбільшу пільгу мала для нього знайомість із земляком Сошенком, бо той займав його наукою, дав йому книжок і збільшив його до таких людей, як поет Гребінка, славний маляр Брюллов і російський поет Жуковський, що був учителем царських дітей у пізнішого царя Александра II. Нові Шевченкові приятелі побачили, що він людина незвичайна, бо і талант має великий, чого довести були його малюнки, і характер має гарний. Порішили вони в тім, що треба йому конче дати доступ до найвищої школи, де вчать малярства, до академії. Перше всего нали його викупити з кріпацтва, бо кріпак не мав доступу до академії. Отже Брюллов намалював портрет головного поета Жуковського, і пустив на лотерію, щоб таким робом зібрати більшу суму. Так справді, придбали 2 тисячі рублів з виграного, на той час дуже великі гроші. За ту суму Енгельгард згодився визволити свого кріпака і так став Тарас вільним чоловіком, і вже тепер могли його прийняти до академії.

Шевченко на волі.

Тая дуже важна подія в Тарасовім житті пришла на д. 4. мая 1838 р., коли Шевченкові минуло 24 роки.

Аж тепер він почув себе правдивим чоловіком, якому походження від батька кріпака не стоїть на перешкоді вчитися і мати доступ до людей. Тепер він побачив велику вартість свободи і ще глибше відчув долю та кривду закріпощених селян на Україні.

З свободою узнавав Тарас як найбільше. Він не мав досі вільної освіти, отже тепер кинувся навздогін до книжок, яких позичали йому приятелі. Він прочитав історію всіх народів (всесвітню історію), читав у перекладах твори великих світових поетів і вчився французької мови.

Та найбільше вражіння зробила на нього по російськи написана історія України під заголовком Історія Русов (а мала Росії, недрукована ще тоді, тільки переписувана). В написав якийсь великий український патріот (зветься Полетика). В ній помилок багато, але автор проводить у цілій книжці думку, що Українці окремий, самостійний нарід, а Україні належиться бути окремою державою. Він показує всю кривду Українців і докладно розказує, як вони боролися за волю.

Ся книжка отворила Шевченкові очі на минувшість України, на її відносини до Москви та Польщі, навчила його, що треба в українській історії високо ставити і чого для України домагатися.

За ту науку Шевченко не богато мав часу надивитися. І треба було йому незмірною працею наганяти наукове. Всеж таки Тарас робив такі поступи в малярстві, що всі професори в академії були з нього дуже вдоволені.

Не сама тільки наука спинила Шевченкове малярство. Він признався сам, що малюючи в академії, перед вечором задумувався і перед його очима ставав сліпий кобзар в українськім селі, то привиджувалися гетьмани та Гайдамаки. Читаючи славних світових поетів розбудило і в його душі дар бути поетом; досі був він у спокою, дрімав. І от почав Тарас списувати вірші. Помало назбиралося їх у нього чимало, а в 1840 р. приятель його Мартос видав їх своїм коштом. На заголовнім листку книжки був намальований кобзар під вербами і тому збірку своїх поезій назвав Шевченко „Кобзар". Красної і картейкої книжки, як се, нема досі в нашій літературі. Вона зробила велике вражіння і великий переворот на Україні. Слідуючого року видав Тарас свою поему „Гайдамаки". З того часу не переставав уже віршувати.

Тарас по скінченню академії вернувся Тарас вже на свою Україну.

Шевченко на Україні.

Великою радістю Тарас, коли побачив Славуту-Дніпро, цвіт росі степи з високими могилами, золотоверхий Київ, матір руських міст. Він їхав на Україну робити дуже милу і важку роботу. Археографічна комісія, така, що береже пам'ятки давнини (будівлі, образи, одежу, грамоти і т.и.) задумала видати альбум (книжку з рисунками) старих українських церков, замків, тощо під заголовком „Живописная Україна". Доручено Тарасові цю роботу рисунки старих українських ... могил. При тій роботі Шевченко познайомився з [illegible] минувшість нашу, розумував над нею і поетичним своїм словом прославляв її так шанували на неї очі своїх земляків.

Тож объїхав поет Полтавську і Чернигівську губернію, а був і в Київській. Куди не заїхав, витали його дуже радо. А тому так його приймали, що він був дуже любий, милий, добрий чоловік і таким приємним був з кождого в палатах. Співав він милим голосом народні пісні і був веселий. Двері панських покоїв отворяла йому слава, яку придбав собі не тільки Кобзарем і Гайдамаками, але й іншими віршами, які кружили в відписах по Україні.

Відвідав він і родинні сторони і родину ще залишив її, як міг. Ще з Петербурга виславши він братові гроші, хоч сам їх мав мало. Він повіз і звернуся чужому чоловікові. Раз він гостював у панства, як приїхав якийсь селянин скаржитися, що вкрадено йому пару волів. Шевченко дав йому 50 рублів, ніби позичив. Селянин приняв гроші, але витяг його як має йому віддати їх, коли він навіть не знав, від кого дістає таку поміч. Вернувся, усміхаючись, Тарас придем віддавати то шинкові.

Але найважливіше було Тарасове в Київі. Там на кождім кроці було тільки пам'яток нашої княжої і козацької слави. Крім того від яких 15 років посереджувалося в тім місті новіше українське життя духове. Він вони заложено в Київі університет (1831) збиралося там більше молодіжі задля науки, пропкав там професор московської літератури Максимович, а з молодих поет Куліш, історик Костомарів і інші.

В гуртом молодих Українців познайомився Шевченко і отвенив своїм слідом додав їх більше відваги і запалу. І так засновано вони товариство, що звалося Кирило-Методіївським братством. Се назву вони прийняли в честь перших слов'янських апостолів, а в слов'янщині дуже вірили, справдівалася на всього добра з того, як би всі слов'янські народи зробили вільну спілку (федерацію), в якій кожда республіка мала би рівний голос. Кріпацтво мало упасти, бо кождий чоловік повинен мати повну свободу і волю, якою нового говорить, де якої віри признатися, що писати і друкувати, в які товариства єднатися.

Ще нині у 76 років від заснована Кирило-Методіївського братства мабуть нема тої свободи в Росії, хоч нема вже кріпацтва і царики у цілі про яку мрів Тарас. А щож казати про тогдішні часи. Російський уряд, як тільки дізнався (з доносу) про тайне товариство, що вправні такі небезпечні для нього думки, приказав арештувати 10 визначніших членів товариства, між ними і Шевченка. Тим більшу небезпеку бачив цар у тім, що власне Україні думають про зміну порядків. Бо що без України Москва? Землі московські неврожайні, а надто, Українців так багато між московськими поетами і вченими, що половину літератури і науки Москалям сотворили.

Тому то провідників братства заслано в далекі губернії на кару, а найтяжче покарано Шевченка. За те, що написав поему Сон і Кавказ, у яких остро напав на царя і царицю за зраду України. Сільські хлопці ... ... Тарас свою поему „Гайдамаки" ... ... у [illegible] на нього прирічений ... ... по [illegible] ... ... цар Микола поставив Шевченка служити у війську і то в дальних селах.

Шевченко в неволі.

Та ратою вертаєте назад на Тарасову 1847 р., як він седіо 2 роки побув на Україні. А найтяже його в таку пору, що відчило найкращі поетові замисли. Шевченкові споріднилася дорога до гарної будучини. За старанням княгині Рєпніна діставав він місце при київськім університеті, а Кулішова жертувала йому підмогу на їзду за границю, де він мав придбати собі високої освіти. І саме тоді, як поет вертався від Куліша з Чернигівщини до Київа, його по дорозі арештовано.

Кара, яку присуджено Шевченкові, була надто велика. Раз, що вислали його в далекий край, розлучили з вітчиною і з приятелями і завдавали таку муку, як кождому засланому. Але не було вдачі, який час мала кара тривати, отже могли його держати на засланні і до смерти. Цар власною рукою дописав на присуді, що неволю Шевченкові займатися ні писанням ні малярством. Се було страшно болюче. А ще заслали його в салдати (до війська). Його, вільнолюбного чоловіка, що так ненавидів насильства і обмеження свободи, а військо, муштра, звичаї такі були йому противні!

Не відразу почув Тарас невимовне горе. Є такі лиха, що на самоті не важать об чім говорити самим з собою. Зате для других людей що його тоді почалася правдиво, свобідна криниця духова. Коли чоловік осторонь і одинцем стане і заглибиться у свої гадки, у свою душу, то він мусить з її дна винести скарби, як тільки вони там є. Бо чому пророки і великі учителі ходили жити на пустиню, щоб лишитися самотними і дати волю думкам.

І Шевченко зразу перетоплював у своїй душі ті враження, які виніс із за-бот України. Йому пригадувалися ті образи і ті люди, яких передавно не оглядав. Тарас у неволі написав більшу часть і то найкращих своїх творів. Але тільки в перших літах. Його не так дуже стерегли і вглядували. Найшлися навіть такі добрі офіцери, що давали йому довіз утічи десь у чисте поле та й списати на клаптику паперу свої тужні думки; навіть приймали його у себе на квартирах і позволяли рисувати. Тільки, як пізніше у Петербург донесе і відтам прийшли нові накази, тоді поета вислали до Азії і пильнували так остро, що і в холоді шукали, чи не мав олівця, або паперу.

Тут у нелюдій пустині стратив Шевченко здоров'я і попадав у тугу. Не бачило його око ні цвітів, ні дерева, ні могили, а небо — все пекло. І земляки наче забули за нього. Доки міг Тарас крадькома писати, записував свою „захаляву", книжечку, а так і замовк. Від 1851 до половини 1857 р. нема ні одного стишка. Так пропало майже 7 літ у творчости нашого генія.

Але Шевченко, терплячи тілесні сили, був сильний духом. Він знав, що терпить за Україну, що за неї жертви приносить, так як иниі герої, що голови клали за сьвяту справу, за вітчину. Тому він достойно терпить, бо знав, з історії, що за свободу, за волю, за кожде право для народа мусіли країні одинці платити житом. Він і терпів і вірив в будучність України і сподівався для себе освободження:

Так Дніпро крутоберегий
І садів, брате,
Не, дають мені в неволі
О смерти благати.

Освободжене і поворот Шевченка на Україну.

Ціде правди літа, що надто мало листів діставав Шевченко з України і він — як сам каже — утікав, щоб і не бачити, як другі салдати читають листи від родини. Вірні Тарасові приятелі самі потратили голови та не думали об тім, що треба піддержати того, хто найтяжче був покараний і терпів.

(Докінчення на стороні 3-ій.)

ПРО ЖИТТЄ Т. ШЕВЧЕНКА
(Докінчення зі сторони 2-гої.)

...сть у далекі пустелі, вільнішій слугам. Щастя, що Тарас сам мав таку сильну тягу духа, незламну волю і натуру за Україну муки.

Шевченко прийшлось забажати з тої причини, що по розгромі Кирило-Методіївського братства настав час утисків громадянського життя грузом. Ті Шевченкові приятелі, як гр. Толстой і кн. Рєпніна, що не потребували лякатися влади (на таж вони жили!) хоч і робили заходи в користь Шевченка, хоч і просили, щоб йому облекшено кару — нічого не добилися. Справа була дуже трудна. Свого часу царська родина закупила звоси на портрет Жуковського і так зібрано гроші на викуп Тараса з кріпацтва. Жуковський був учителем на царськім дворі, тому царська родина хотіла мати його портрет. А не купилаб вона була білетів, то не найшлибся були такі люди, що купили би, бо Брюллов мав славу, а його обрали ціну. Але на царськім дворі розуміли так, що Шевченко мав бути царем до смерти вдячний. Скоро покінчено слідство над Кирило-Методіївськими братчиками, то про Шевченка предложено Миколі І. такий доклад: „Шевченко замість вдяки до царської родини, писав мовою українською найбільш обурливі вірші. В них він тужить над кривдою України, то розповідає про колишню козацьку славу то поганими словами оскімлює царя і його семью. А що Шевченко пригорнув собі такими творами славу знаменитого поета, тим то вірші його двічи шкідливі і небезпечні!"

А на суді Шевченко не то що не відхилявся ні одного слова і не дуже справдовав, але він сьмілко сказав усю правду. Говорив, що на Україні бачив страшну кривду і чув нарікання на царя і царську родину за такі погані порядки. Ось тому тяжко було випросити для Шевченка дарування незаслуженої кари, а хочби які небудь полегші.

Аж прийшла некористна для Росії кримська війна (1853—1856). Історія показує, що по нещасливих війнах панують і їх правлінє, побиті зовнішним ворогом звертається до своїх підданих, дають їм якісь полекші, заводять реформи. Так сталося і в Росії по кримській війні. Цар Александр II. видав самоуправу земствам (щось подібного до Рад повітових в Галичині) поправив суди і збирався знести кріпацтво.

Серед таких полекш і реформ цар видав також амнестію (дарована кари) засудженим за Миколи І. політичним в'язням. До тої царської ласки не допустили Шевченка. За ним просив і гр. Толстой і кн. Рєпніна, та цариця-мати не втоделася. Аж на другій літі вжалилося їм великого страдника за волю України. Се сталося з початком мая 1857 р. Коли прийшла така вість до Новопетровська, Шевченкови дали вже пільгу, а 14 серпня відправили до Петербурга, куди він прибув аж 8. цвітня 1858 р., бо задержався довший час у Нижнім. Десять літ тому взяли його віден 33 літнім здоровим, кремезним мужчиною, а вернувся Тарас сивим, лисим, пригорбленим дідом з покаліченим здоров'ям.

Шевченкові замисли, хвороба і смерть.

Хоч з неволі вернувся Шевченко зломаний на тілі, був кріпкий духом. „Мені здається — каже він у своїх записках — що я і нині (після заслання) точнісінько такий самий, яким був і десять літ назад. В моїму образі внутрішньому не перемінилася ні одна риса".

Сі слова треба так розуміти, що поетові думки і переконання не змінилися, що він готовий був, як перше, побиватися за освободжене селян, за волю України і других рад на заслані піти. Він і справді, ще в дорозі з заслання писав вірші і то не ліпші, як перед неволею. В „Неофітах" він порівнює переслідування християн житими царями в Римі з переслідуванням поступових людей у Росії. І в інших поезіях не перестає він корити і лаяти царів за їх знущання над народом. Але докторами вернув недавній слід. Вернувшися з заслання, він відпочив від неволі.

Сему неволя була лиха. Там кільки років Тарас пучився без вільної духової роботи, не читав нічого, не стрічав на духовним житом освічених околиць. Видно, хоч Шевченкові було вже 44 роки життя, вони вернув з заслання, ще мав іще упорядкованих тихе життя. Був бездомний, без сім'ї і без пристановища. Був бідний і без заробітку, журився тим, що вивозу кріпаків все ще нема, а найближчої своєї родини він, сам вільний, не міг і досі викупити.

Помало якось уложилася його справа. В малярській академії дали йому, як бувшому ученикови, кімнату на робітню і в ній Тарас замешкав. Почав знов працювати над образами, взявся за книжки, читав, а думка про поміч селянам не покидала його. Тому він шукав товаришів до видання журнала; а як розумів вагу освіти для селян, показуєся з того, що зложив „Букварь" для українських шкіл.

Діждався також дозволу поїхати на Україну, бо зразу казали йому жити в Петербурзі і то під поліцийним доглядом. Тарас відвідав родинні сторони, побачив свою рідню і в короткий час потім удалося йому висвободити її від дідича з кріпацтва. Пост відкупив поселитися на Україні. Йому, злощасному невольно тільки українське сонце вернулоб було здоров'я, а не холодні мраки в Петербурзі. Дніпро, степи і сади українські вернулиб йому давну веселість, а не вид казарм, тюрми та Ерміташу (царська палата). З помочію свояка Вартоломея Шевченка Тарас вигладів навіть над Дніпром місце під оселю для себе і настарав грошей на купно землі.

„Як би з ним сісти, хліба вісти,
Промовить слово, то вонаб
Хоч і як-небудь на сім світі,
А все-б таки жилось.
Та де! вона з ким!"

жалувався поет, так минувши свої молоду знову селянок. Панянки не хотів, бо задумав повернути до селянського стану. „Я по крови і духу син і рідний брат нашого безталанного люду... що панночка робить ме у моїй мужицькій хаті?" — писав він Вартоломеєви.

Отже не поталанило Тарасови з рідну, не було долі й до оселку. В Петербурзі, куди він вернувся, щоб позадити свої грошові і товариські діла, аночила його слабість, водна пухлина. На подавався її Тарас, писав листи, малював, декоти і вірші написав. А далі погодився з судьбою. Знав, що треба вмерти, чи — як пише він у послідній своїй вірші „рештувать вони в далеку дорогу на той сьвіт, до Бога". Одно ще бажане мав поет, а то почути, що кріпацтво знесене. Тимчасом царський маніфест був уже підписаний, тільки-ж оповіщене його відложено. А на тиждень до тої радісної хвилі д. 10. марта о 5 год. рано помер Тарас, прожив літ 47 років.

Похорон і могила Тарасова.

Умер Шевченко, а його кончина було образом його життя. Терпів найтяжчі муки, стискав зуби, нерівав зубами вуси, давлячи в собі болі, а не стогнав. Так минув його день уродин та імення 9. марта, а слідуючого дня о 5. год. рано скінчилися його муки.

І закінчилося довгострадальне житє поета, справжня, а безупинна боротьба. На 47 літ був він 24 роки кріпаком, 10 стогнав у диких віргізьких степах, 9 років між вязницею в засланням тинявся правдивої свободи, а вернувши з Новопетровська, три з половиною жив під поліцейським дозором. Такої трагічної житності не має ні один поет на всю кулю земську.

Тарас висловив бажане спочати і рідній землі:

„Холоне серце, як згадаю,
Що не в Україні поховають!..."

писав він, а в Заповіті:

„Як умру то поховайте
мене на могилі,
Серед степу широкого
на Вкраїні милій"

Вірні тому заповітови приятелі Шевченкові виходили у властий довозі, весною відкопали домовину в дорогими останьями і відвезли в Київ, а відти у Канів долі Дніпром. Так осьміпувала Тарас ту ріку, тепер вона понесла на своїх филях його домовину, а на ту малку хвилю забрала всі свої води, виступила з берегів і-замутніла.

По дорозі від самого Петербурга виходили стрічати домовину, особливо в Київі був великий здвиг на панохиді, а крім инних бесідників промовляли тоді Антонович і Драгоманов. Д. 22. мая 1861 р. віднесли домовину з Канева на Чернечу гору, де недовго перед смертю загодився поет завести собі хутір. Там він ліг спочивати і з того часу ся гора зветься Тарасовою.

Згодом упорядкували могилу, що вилялася на найвисшім горбі над Дніпром в живописнім, чарівнім місці. Далекий далекий з неї вид на лівий беріг Дніпра. А ще далі видно той хрест на Тарасовій горі.

Зелізний хрест підвився в гору. Стоїть на опоні. А такий сильний, що ніякий вихор йому нестрашний. Він цілі віки стоїти ме і благословити роалогі поля і трудящий люд, що обливає своїм потом ті ниви і мостить твердий шлях у той бік, куди йдуть усі культурні народи. На такій опоні спер Тарас свою працю — на народі. Залізна витревалість, безупинна праця не дадуть нас, інтелігенцію скинути з тої опіки, відтягнути нас від народа і ніякі царські, указм, ніякі утиски і переслідування не спинять нас у поході до повного культурного розвитку, до правдивої свободи, поки не встане вільна Україна!

І случайно наше відомий поет і письменник Богдан Лепкий: „Як вернув назад Невн Шевченко, так верне колись і воля України, котру від нас до Петербургу забрали, в кайдани закували та в тюрму посадили. Тільки, що Шевченко вертав у домовині, а воля верне живцем, бо вона невмируща..."

Так, верне живцем, закайтчано, навіки, хоч прийде по трупах мучеників за Україну.

Виїмки з поезій Тараса Шевченка.

I.

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
На-що стали на папері
Сумними рядами?
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?
Бо вас лихо на сьвіт на сьміх породило,
Поливали сльози... Чом не затопили,
Не винесли в море, не розмили в полі?
Не питали-б люди, що в мене болить,
Не питали-б, за-що проклинаю долю,
Чого нужу сьвітом. „Нічого робить!",
Не сказали-б на сьміх.

Квіти мої, діти!
На-що-ж вас кохав я, на-що доглядав?
Чи заплаче серце одно на всім сьвіті,
Як я з вами плакав? Може і вгадав...

II.

Немає гірше як в неволі
Про волю згадувать. А я
Про тебе, волонько моя,
Отсе нагадую... Ніколи
Ти не здавалася мені
Такою сьвіжо молодою
І прехорошою такою
Як на далекій чужині
Та ще й в неволі. Доле, доле!
Моя, прехорошая воле!
Хоч глянь на мене з за Дніпра!
Хоч усьміхнися!

III.

За думою дума роєм вилітає;
Одна давить серце, друга роздирає
А третя тихесенько плаче
У самому серці. Може й Бог не бачить?
Кому-ж її покажу я? І хто тую мову
Привитає? Угадає велике слово?
Всі оглухли, похилились
В кайданах — байдуже...
Не зарізуть в Україні вольні гармати,
Не зріже батько сина, своєї дитини
За честь-славу, за братерство,
за волю Вкраїни!
Не заріже! Виховає тай продасть в різниці
Москалеві! Себ-то, бачиш, лепта удовиці
Престолови, отечеству!

IV.

Чого-ж ви чванитеся, ви,
Сини Сердешної України?
Що добре ходите в ярмі,
Ще лучше ніж батьки ходили?
Не чваньтеся! З вас дерутъ ремінь
А з них бувало і лій топили!
Так ось як кров свою лили
Батьки за Москву, за Варшаву,
А нам синам передали
Свої кайдани, свою славу!

V.

Мені однаково, чи буду
Я жить на Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в сьвіту на чужині...
Однаковісінько мені!...
В неволі виріс між чужими
І неоплаканий своїми
В неволі плачучи умру...
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій неснїй землі...
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові:
Молися, сину, за Вкраїну,
Його замучили колись"...
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені
Як Україну злії люде
Присплять лукаві і в огні
Її окраденую збудять!
Ох, не однаково мені!

VI.

І не в одній отім селі
А скрізь на славній Україні
Людей у ярма запрягли
Пани лукаві. Гинуть, гинуть
У ярмах лицарські сини.
Погано дуже, страх погано
В отсій пустині пропадать,
А ще поганійше на Україні
Дивитись, плакать і мовчать!

VII.

Хиба ти не бачиш?
Хиба ти не чуєш людського плачу?
То глянь, подивися! а я полечу
Високо, високо, за синії хмари,
Немає там власти, немає там кари!
Там сьміху людського і плачу не чуть.
Он глянь! У тім раю, що ти покидаєш,
Латану свитину з каліки здіймають,
З шкурою здіймають, бо нічим обути
Княжат недорослих. А он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надію в військо віддають.
А онде під тином
Опухла дитина голодная мре
А мати пшеницю на панщині жне!
А он бачиш? Очі, очі!
На що ви здалися?!
Чом ви з малку не висохли?
Сльозьми не злилися?
То покритка попід тином
З байстрям шкандибає.
Батько й мати одцурались
Й чужі не приймають,
А навіч не знати,
З двадцятою ведмедою
Душі пропащі!

VIII.

Дай ти, Господе єдиний,
Сади панам у твоїм раю,
Дай високі палати!
Пани-ж неситі, лукаві,
На рай твій, господи, плюють,
Заперлися собі в палатах,
А вон дивитись не дають
З убогої малої хати!

IX.

Мій краю прекрасний, розкошний, богатий!
Хто тебе не мучив? Як-би розказати
Про якого небудь одного магната
Історію правди, то перелякать
Саме-б пекло можна, а Данта старого
Полупанком нашим можна здивувать!
І все того лихо; все — кажуть — од бога
Чи вже-ж йому любо людей мордувать
А надто убогу мою Україну!
Що вона зробила? За що вона гине?!
За що тії діти в кайданах мовчать?!

X.

За горами гори хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію политі!
Я повінчаю Прометея
Там орел карає,
Що день божий довбе ребра,
Серце розбиває!
Розбиває — та не вип'є живучої крови!
Воно знову оживає і сьміється знову!
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля!
І неситий не виоре на дні моря поля!
Не скує душі живої, і слова живого!

XI.

Душе моя убогая,
Лишенько з тобою!
Упинося отрутою,
В кризі лежиш спати,
Пошли душу аж до бога
Його розпитати,
Чи довго ще ні сім сьвіті
Катам панувати?!
Лети-ж, моя душе, моя люта муко!
Забери з собою всі лиха, всі зла!
Своє товариство, ти з ними росла,
Ти з ними кохалась! Їх тяжкії руки
Тебе повивали. Бери-ж їх, лети!
Та по всьому небу орду розпусти!
Нехай чорнїє, червоніє,
Полум'ям повіє!
Нехай знову рига змія,
Трупом землю кріє!
А без тебе я денебудь серце заховаю
І тимчасом пошукаю на край сьвіта раю!

Святкування Роковин Т. Шевченка у Вегревілі

Вегревільські Українці, які вже нераз дали докази своєї національної зрілости, сего року можуть похвалитися, що вони перші в Канаді вже відсвяткували роковини уродин Тараса Шевченка славним концертом, котрий відбувся в Народнім Домі 1. Марта, який під управою дірігента Тлії Порайка випав так досконало, що міг вдоволити і найвибагливіщу публику.

В програму концерту входили слідуючі точки: —

1.) Вступне слово — П. Зварич.
2.) Слава Нову Славо—Міш. хор.
3.) Ой за лужком — Мішаний хор.
4.) Чигирин, декламація—С. Сусак.
5.) Зібрка—Смичкова орхестра.
6.) Коли розлучаються двоє, дует П. Стеблик і І. Рурик.
7.) Суботів, декламація—панна М. Остапек.
8.) Ой мати, мати—Мішаний хор.
9.) До Основяненька, декламація панна П. Стеблик.
10.) Відчит—П. Зварич.
11.) Чорна хмара з-за Лиману—Мішаний хор.
12.) Чого мені тяжко—Міш. хор.
13.) Розрита Могила, декламація —С. Черняєвська.
14.) Фінале, сольо—І. Рурик.
15.) Кантата, — Мішаний хор.
16.) Зібрка—смичкова орхестра.
17.) Мені тринадцятий минав, декламація—І. Ленішка.
18.) Гуй на горі — Квартет.
19.) Саналія, декламація—І. Рурик.
20.) Закувала та сива зазуля—Терцет.
21.) Вже Весняний Єдиний—Мішаний хор.
22.) Гуляли, гуляли—Міш. хор.

На концерт прибуло много числа людей так, що просторий Народний Дім був виповнений учасниками, які своєю присутністю найкраще доказали, що вони вміють вшанувати пам'ять українського найбільшого Генія, Тараса Шевченка, а також своею присутністю одякувати аранжерам концерту за їх великі труди в заходах відсвяткування роковин Тараса.

Концерт закінчено відсьпіванням "Ще не вмерла Україна" і всі гості розійшлись вдоволені дімів.

Як шведські фармері розвивають свої організації

Фармерські організації в Швеції. Ко-оперативи в Швеції протягом трийцяти літ зросли в дуже поважну організацію і числять тепер около 80 тисяч членів, та управляють вони четвертиною всього рільничого промислу тої країни.

Шведські фармері зорганізовані в 1,853 ко-оперативних віддіва злучених в один національний союз, який береже інтереси своїх членів не тільки в продажи їх продуктів, але також і найвисен купілею фармерських знарядів. Сей союз має свої канцелярії в Ню-Йорку, Буенос Айре і в Марселі, де закупляє ті знаряди і продає фармерські продукти. Саме тепер сей союз має під конструкцією 4 кораблі по 9,-250 тонів посяжности і плянує будувати їх більше, щоб завести власну свою фльотілію для перевозу фармерських продуктів на чужі ринки.

В 1920 р. Шведський Ко-Оперативний Союз мав 363 склепів, в яких продавано продукти спроваджувані з инних країв. Союз посідає також власний Банк з капіталом $5,400,000 і має 62 філій в різних частях краю.

Другою важною галузею союзу є ко-оперативні молочарні, які роблять такий успіх, що приватні молочарні з кождим днем тратять свій біснесовий грунт. Число сих ко-оперативних зросло з 73 р. 1890 до 565 в р. 1920, коли число приватних молочарень упало поверх 33 процент.

Наш Поступ

Український Дво-тижневик, присвячений просвітньо-культурним справам українського народа в Альберті.

Виходить в перший вівторок по 1-ім і по 15-ім в місяци.

Видає: Канадійсько - Українська Друкарська Спілка 10336 96 ул. в Едмонтоні.

Передплата виносить $1.00 річно.

Our Progress

Ukrainian Semi-monthly

Published on first Tuesday after the 1st and first Tuesday after 15th

By The Canadian-Ukrainian Printing Co.

10336 96th St., Edmonton, Alta.

ADVERTISING RATES WILL BE FURNISHED ON APPLICATION

ADDRESS:
OUR PROGRESS
10336 96 STREET
EDMONTON, ALBERTA.

TELEPHONE 1834

Лекція з „диктатури пролетаріяту"

Едмонтонський майнерський страйк, який до недавна ще був на стільки голосним, що здавалося, він пробере дуже серіозний характер, та наслідки його будуть мали далекосягле значіння не тільки для майнерів але для робітників взагалі,—нині майже пішов вже в забуття, і хоч досі майнерські провідники не офіціяльно не проголосили страйк за скінчений, то в суті річи він скінчений, чи таке скінчення проголосять вони офіціяльно завтра, чи аж за шість місяців і скінчений він нормально для майнерів, бо майни на роботи до стрийку так і підчас його і тепер страйкуючі майнери, просиділи три місяці без роботи вертають до неї на тих самих умовах що й були до страйку, та власители не хотять їх приймати, бо кажуть що їх місця заняті.

* * *

Про страйк говорить тепер самі страйкери, що він був скінчений і програний ще заки був викликаний...

Розуміється, що коли хтось починає що робити без надумания, або чужим розумом, то наслідки з такої роботи все будуть кінчитися невдачами.

* * *

Страйк вже перейшов в історію, але з нього українські робітники могли б богато навчитися, коли б подумали здорово над ним і над собою. А їм варто б таки добре застановитись над тим, чому страйк не удався, бо після народностий беручих участь в страйку, то Украïнці в сім страйку становили подавляючу більшість і як на случай його успіху їм наибі був приписати кредит, так і за його невдачу історія готова винувати їх. А що Украïнці становили около 75 процент, се найлїпше стверджуе протокол підчас розправи проти майнерів за пікетування.

Будучи так численно зарепрезентованими, вони без сумніву повинни були мати якийсь вплив на хід страйку, як його довести до жобідного кінця, як також їх голос мав богато заважити в рішенню, чи такий страйк мав бути викликаний чи ні. На жаль, так не було. Страйк був викликаний „з гори" в той спосіб, що проголошено провідниками майнерської юнії страйк і справа скінчена! Украïнські робітники так перенялись „диктатурою пролетаріату", що розуміють її не инакше, як так, що кількох політиканів мають диктувати, а вони лиш мають виконувати і мовчати . . .

„Диктатура пролетаріяту, як звісно, [illegible] українці робітники [illegible] [illegible] в Канаді, [illegible] [illegible].

Кількох кандидатів на міністрів від спеціяльних секцій до уряду з [illegible] в Канаді „фенсінгця" (фермерських рубанів), викликали страйк не питаючи навіть всіх, бо бодай 50 процент майнерів, чи вони такого страйку хотять чи ні, які не становили власти тільки майнів навіть жадних домагань. Викликали страйк не маючи за ним згоди навіть 20 процент майнерів. Приказали вийти на страйк і шлюс! Страйкуй чоловіче, чи хочеш чи ні, бо добрі люди так за тобою дбають, що навіть і без твого відома в полі хочуть тобі накинути добро, а коли б ти не хотів сего накиненого добра і заплатив їх, якіи правом вони мають опікуватися тобою, і в інтересі таки самого себе занятав тих диктаторів, чи такий страйк можно викликати, чи до нього приготоване як слідове, щоби не наразитися на неудачі, — то за таку відвагу диктатори скажуть тобі, що ти контр-революціонер, реакціонер і т. п., назвуть епітетами, а тоді прощайся небоже з ласкою в комісарчуків. Тоді ти мусиш погодитися або з тим, що ти під диктатурою немаєш права сам за себе думати, зим мають за тебе думати комісарчуки і зим їх розумом маєш жити, і будеш „правовірним", або чуючися довірним на стільки, що уважаєш, що маєш таке саме право питати, як диктатори диктувати і за таку єресь бути викляти з радів пролетаріяту і на віки віков остати „контр-революціонером".

З повищого треба здогадуватися, що клич, який так з часта робітничі провідники послуговуються, „що визвол робітничої класи має бути ділом самих робітників", самі робітники його спримають. Во коли ти хоч щось скажеш, ак той „звизвіл" мож осягнути, то диктатори словом „контр-революція" сейчас тобі запруть писок.

* * *

Навчились, або ще навчаться українські робітники, що в „інтернаціоналізм" дуже тепле слово, але коли українцям треба ним загрітися, то та теплота має свої границі.

Коли українські майнери візьли „пікетувати", а було їх все більше таки, майнерів з иншої народности, то „національна" поліція дуже відважно махала палками понад їх головами, бо знала, що се фориінери і „інтернаціонали" англійські робітники не дуже розбіжуться перевонити в життя клича „Всі за одного а один за всіх". Попрешугувала, кинула до тюрми, жінок майнерів побила, що не одна до смерти буде чути поліцменську палку і поліції до мині ані волос з голови не впав. Не впав, бо англійські „інтернаціональні" провідники не відчули в собі настільки інтернаціоналізму, щоби помогти товаришам по класових інтересах. А могли помогти.

Коли в 1919 р. арештовано провідників страйку, то мало ціле меж зо не заклекотіло. Симпатичні страйки були на порядку дневім, а тут малась справа цілком інакше.

Коли майнери з полудневої части провінції, самі натискали екзекутиву майнерську до викликання симпатичного страйку, то вивоне провідники сказали, що не можуть того зробити, „бо поламалиб угоду"... А се, що поліція прала безборонних жінок — се не ломанне закона? Так, але се на „форінерах" сталося...

* * *

Тай справа з вінніпегським страйком малася інакше. Його викликала „Одна Велика Юнія" і як така практикувала ту солідарність якої учать, а в едмонтонським страйком справа малась інакше. Дирекцію в проводженню його давали члени Кан. Роб. Партії (Комуністичної), які дуже чваняться інтернаціоналізмом, який вони пона-

[illegible] в стадників страйку.

* * *

Та страйкові, що брали участь в [illegible] страйку, [illegible] [illegible] [illegible] не найдуть.

Послідне Упімнення

Сим повідомляємо всіх тих Шановних Читачів, які досі одержували „Наш Поступ", як окасові числа, а що не надіслали своєї передплати, що по сім числі перестаємо посилати „Наш Поступ" і слідуючий нумер вишлемо вже лише дійсним передплатникам. Тому, коли не бажаєте аби Вам перервати посилку газети, поспішіть з передплатою, щоби ви одержали її ще до слідуючого числа, та є перед 20-им мартом.

Се постанову не робимо з нікої злої волі, а прямо тому, що кошта видавання газети потягають з собою так великі кошта, що ми віля ніякої спромоги докладати до неплатників готові гроші ще й доплачувати почтову пересилку. Коли з причини тяжких часів ви не можете заплатити цілорічної передплати, так пришліть на пів рік, або хочби й на чверть року, а тим покажете свою добру волю, що бажаєте аби газета до вас йшла і платите хоч те, що можете...

РЕДАКЦІЯ „Н. П."

НА НИЇ РУКИ МОЖЕТЕ ЗЛОЖИТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА „Н. П."

В ЕДМОНТОНІ—в редакції „Нашого Поступу" під ч. 10336—96 вул., або в Українській Книгарні під ч. 10234—96 вул.

В ВЕЙЛ, Альта.—на руки П. Пенчука в овочевій склепі.

В ЧИПМАН, Альта.—на руки Гр. Степи.

В МОНДЕР, Альта.—на руки М. А. Віпарського, або в Українській Книгарні.

В ВИНІФРІД, Альта.—на руки Т. Франка.

В СМОКИ ЛЕЙК, Альта.—на руки Н. В. Гавинчука.

В РЕДВОРД, Альта.—на руки В. Мариновського.

В КАЛГЕН, Альта.—на руки М. І. Мироника.

В ГОЛДЕН, Альта.—в склепі Братів Пацмана.

Всім інтересованим до відома

В виду того, що ми дістаємо много запитів, чи Наш Поступ виходить на місце „Фармерського Слова" і деякі передплатники „Ф. С." звертаються до нас, щоби ми їх посилали „Наш Поступ" за ту передплату, яку вони вплачували на „Ф. С." вірячи, що „Фармерське Слово" лише перемінило собі назву на „Наш Поступ", заявляємо отсим, що: „Наш Поступ" не має нічого спільного з колись видаванням Д. Пристащем „Ф. С.", і в передплати зібраної на „Ф. С." „Наш Поступ" не має ані пять центів.

Інтересовані може здогадуються взаємі одної газети в другою тому, що в „Нашім Поступі", час від часу Д. Пристащ, який був видавцем „Фармерського Слова", пише статті, а навіть дехто думає, що Д. Пристащ є в редакції „Нашого Поступу", одначе так не є. Д. Пристащ надсилає свої статті в формі, за що редакція „Н. П." згодилася платити йому яке таке винагородження за труд, одначе „Нашого Поступу" він не видає.

Таким тим читачам „Нашого Поступу", які звертаються до нас з запитами, що вони як члени Ю Ф А кошатили на англійську газету „Грейн Гроверс Гайд" по 2 долари з членством і хотілиби аби їм в тих гроший посилати „Наш Поступ", сказавши, що просьбі їх вволити не годні тому, що ті гроші заплачені на таму газету і хто хоче,

[illegible] кому спорт курей [illegible] [illegible] „Н. П." [illegible] [illegible] вкладати [illegible].

В сій справі майнерів кожний бажає мати до газетки, а тим коли кожне ті гроші на „Наш Поступ", то безпереченно будемо висилати їм нашу газету.

Редакція „Н. П."

СЕ І ТЕ

Робіть кошта, щоби полагодити кошта...

Велика европейська війна тревала, чотири роки і потягнула за собою такі величезні кошта, що через її кошта вже пятий рік скликається різні конференції, які досі витратили на папір і атрамент, подорожи, людей і т.п., стільки гроший, що вони вже далі перевисшають кошта війни.

Коротком дорогою до „класової свідомости"

Коли хто з робітників хоче бути „класово свідомим", то без жадних клопотів може набути ту „свідомість" в той спосіб: Записатися до російської комуни, а опісля не поїхати. Після рецепти У-Р-Вістія, се найлїпше средство до осягнення свідомости, бо як вони написали, що „свідомі товариші" не повинні їхати в Росію, то з Едмонтону спершу кількох навіть таких, що не вміють підписатися і кажуть тепер, що вони свідомі, а поїхали лише дурнем.

Чиї се святі.

У-Р-Вісти, які вважались довічно змонополізувати От. Мельничука і П. Шеремету, та зробити їх комуністичними святими, твердять, що вони перед смертю сказали слова: „Хай Живе Третій Інтернаціонал" і містячи їх фотографії, застерегли собі право передруку, щоби нехайбог, яка „буржуазна" газета не покинулась виявити вилька доларів і не помістили їх на своїх сторінках.

Чисто по польськи!

Колись підчас японсько-російської війни, коли лише який японський генерал усланився побідою, тоді польська преса зараз називала його як „польського богатира", шукала його роду і навіть з Куровського зробила була Куросского, щоби зробити його поляком. Мимрого роду з українського імператора Миньго зробила була польська преса також поляка, але його ним не називалися, бо українська преса вказала польській фальшу вражій з лише і поляки з собою притихли.

Що У-Р-Вісти від якогось часу стали явно польськими ступайками, найлїпше дають доказ на се, що вони, так як Поляки люблять присвоювати собі людей, які в народ здобули своїми ділами славу.

А що У-Р-Вісти брешуть про останні слова Мельничука і Шеремети се знають люде, що пока У-Р-Вісти читають свої газети і знають свої У-Р-Вісти, які вже перед читали таки в большевицьких газетах з Европи переклали Д-ра Старосольського, який боронив Стефана Мельничука і Петра Шеремету, й який подав їх послідні слова такі: „Хай живе революція, хай живе народ, хай живе Україна"!

Та У-Р-Вістам не шкодить робити таких навіть з людей, які всіляли за любов до народа, бо знають, що вони не встануть спростувати брехню У-Р-Вістий, а з тим, що будуть доказувати У-Р-Вісти їх підлість, У-Р-Вісти скоро сорвались: назвуть „буржуями" і амінь. Їх брехня таки буде за верха.

Утройним хахлів комунізмом та інтернаціоналізмом і заложивши на Україну московський хомут, хитрі большевики тепер зачинають привертати в Росії капіталізм, а сяєю та капіталістична Росія буде вже включати в себе й Україну, яку прилучили недавно большевики без всяких переомій.

Український нарід буде свою долю в капіталізм, а „вашої волі Україна буде в [illegible] [illegible] та на [illegible] капіталізму, або вони [illegible].

Не бійсь, наші хитруни як Москалі і там чорт не переморить...

ПРОВІДНІ ДУМКИ І ВИЗВОЛЬНІ ІДЕЇ УКР. НАР. ПОЕТА-КОБЗАРЯ, ГЕНІЯ І ПРОРОКА — Т. ШЕВЧЕНКА

Відчит П. Зварича, виголошений на Шевченківськім вечорі в Вегревілі 1-го марта с. р.

Здається, — не має в всесвітній літературі поета-генія більшого за нашого Українського поета Тараса Шевченка. Хотяй він походив з кріпацької сільської родини, хотяй в своїх молодих літах, місто здобувати образування, він зазнавав лиха і недостатків життєвих, хотяй навіть пізнійше, коли звільнив волю і мав вступ до наукових інституцій він був вильнований шляхами і домоганнями та переслідуваний урядом, та в кінці був запроторений в десятилітню тюрму за любов до свого народа, за правду, та за сміливість боротися за свободу своєї нещасної Неньки України,—то мимо того через ціле своє життя він не упадав на дусі і не зневірювався ріжними переслідами з широ, вірно і примірно працював, писав і своїми віршами розбуджував сплячих братів, ганив і картав їх за народні гріхи, за їх байдужність і заохочував до народньої праці над освідомленням нашого братства, до боротьби за волю і добро-щастє укр. народа.

Особливо він не дбав про свою власну свободу, яку наражував за свій ідеал і коли його засуджено на каторгу, то він не мав страху перед стражданнями і муками в кріпости, але за свою убогу неньку Україну і за її будучність він гірше болів і журився, бо як писав, що:

„Мені однаково, чи буду
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені
Як Україну злії люде
Присплять лукаві і в огні
Її окраденую збудять!
Ох, не однаково мені"!

І ті кличні слова вільного поета нині справджуються найкращо. Не погоди нам його закликі, що „в своїй хаті своя правда і сила і воля", не помогли нам його сердечні благання, любити свою матір Україну убогу не тільки тоді, коли вона в щастю, але і у время люте і не спанялили нас перестороги вітцівського, щоби не помагати чужинцям „господарювати, та з матері поганої сорочку здіймати". Ні! Се все йшло і йде мимо наших ушей, не лише до нашого упертого розуму, не зворушує нашого закоміненого серця. Ми нині уважаємо чужий розум кращим від свого, чужі ради ліпшими, чужі ідеї кращими. Ми учимося розуму та не так як треба. Наша мудрість не своя, наша ідея нам накинена, наша філософія позичена богатими чужими, а ми тим всім заслінені, будемо між собою спорітися, жертися, ненавидітися до смерти і боротися в безконечність, а вороги наші того й тільки бажають собі, щоб нас, численний міліоновий народ, грабити, обрабувати і виністати для свої цілі і вигоди.

Бо коли і найдеся між нашим засланим народом деяки одиниця, що щиро і свобідно йде за голосом вільного Пророка Тараса і стає до тяжкої праці на Українській Народній ниві, збирає доколо себе вірних синів України і зачинає їх на розум наводити і добра навчати, то тоді зграя лукавих ворогів з ганости і зі страху, узявши прилюдну опіку, вскакається між несвідомлений загал і присвячує його дурійкові з московської чаші, накопичуть його до безпамятного сну, щоб до їх голов не дібралася здорова мудра думка, щоб вони невміч і не свідомі далися декише рабувати в непритомности духовій.

Вітці слова Пророка Кобзаря сповнилися сими роками наглядно, дословно таки перед нашими очима. Ми знаю придивілися, застановившись як слід:

„Гірше Ляха свої діти її (Україну) розпинають" — казав поет Шевченко. А чи се не правда, коли ми чуємо нажаліх кроні від своїх, що Україна, се буржуазна вигадка, українська народність се фікція, брехня, що українські діячі, се злодії, мерзенники, що все що українське то погане, дурне і не потрібне, а навіть українського народній гимн „Ще не вмерла Україна" висмівають з українській гнило-хожий стиг донеся ногами. Се є найновіша нині філософія запродійних синів. Чи не про сих

[illegible] Шевченко [illegible] [illegible], що ті—гряді часи, [illegible] [illegible] [illegible], та [illegible] світів, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Перестерегаючи наші вражі [illegible] по чужих до чужих сусідів і свою рабську прислугу свою з ним, з Україна осталась в неволі і далі горів в воді, тільки коли наші свідомі народности стали свойже свайники на волі.

Отсе ж і наслідки чужої правди, чужої науки, чужого розуму, якого набрали на чужому полі і якими послуговувались дуплі діти пристаної України. Недаром то їх гудовано і називано дурнями з блаженницівщеренції.

„Схаменіться недолюдки!
Діти юродиві!
Подивіться на світ тихий,
На свою Вкраїну —

Полюбіте щирим серцем
Велику руїну.
Розкуйтеся, братайтеся,
На чужому полі,

Не питайте не шукайте,
Те, що нема й на небі.
Якби ви вчились так, як треба,
То й мудрость би була своя;

Слова сі мають незвичайну вагу і значіння, бо ми мали треба признати, що наш демократичний альфабет, без труду без науки, читання і студіювання, чудом якимсь став „свідомим" і „посвячений" [illegible], що дурних свого народу, свої Неньки України своїх національних святощів своїх заслужених діячів і героїв, в кінці на рабську службу чужих, стає свідомим найтим [illegible] ворогів України.

Горя терпінь і переслідування царського раду знівечили і скоротили життє Т. Шевченка і вагнали його передчасно до гробу. Зруйнували життє поета, та не в'убили його духа, бо його твори розійшлися по всіх закутинах де лише укр. нарід, його вірші і пісні потрясають до глубини души кождого Українця.

Так його терпіння не пропало. Для великих діл треба великих жертв. І для величанського діла визволення укр. народа треба пребогато з'усиль, праці, терпіння і крови. Усе те не пропадає, а дає народові безліч взорів до наслідування, гарні приміри, запалює молодих і старших до гарних і благородних діл. Принесені жертви стають для своїх і чужих доказом, на скілько дорога народові була справа визволення. „Борітеся — поборете, Вам Бог помагає" — накликав нас поет. А свободи добутої без страт і жертв, не вміємо народ оцінити як слід і мусібы змов її утратити. Ми є нині наочними свідками сего, що укр. народ належито цінити сю велику правду, що в „своїй хаті своя правда і сила і воля" і послухав клича „вставайте, кайдани порвіте" і в слушнім моменті кладе свої буйні голови у славній боротьбі за укр. державність, мучиться і вмирає з холоду й голоду в криміналах і в таборах интернованих, скитаєся по чужині без хліба і тугою за рідним краєм.

І так отже, колишний кріпак — сирота людкій — арештант каторжник, — став тим могучим велетом, якого дух захопив міліони українського народа; він став сильнішим і славнішим від всіх володарів сьвіта, а се тільки тому, що він любив Правду і тільки її показався.

Бо він чи в тюрмі,-чи на волі
Сьпівав більш народа свого
Більш тих, що вірили все в Бога
І гірко мучились в неволі.
Він перший був і з тих, що вміли
Сказати правду і царям
Що він не цар, а кат зад Неви
І що страшні всі його діла.
Він мучився терпів за других
І їхній жаль і біль і горе
Він вивів в світові простори
Щоб знали други і недруги.
Шевченко вивів нас у сьвіт
Він був серцем України
Він був віщуном руїни
І такими його слава.

КОЛЯДА НА ІНСТИТУТ ім. МИХ. ГРУШЕВСЬКОГО З ВОСТОК.

(Колядою заняялись: п. В. Бобицька, його жена і панночки Німчук і Страшок)

Пилип Старшок	1.00
Василь Гринів	1.00
Іван Гринів	1.00
Йосиф Пропінський	1.00
Анна Андрухів	1.00
Іван Кльчик	.50
Войтіх Тимощ	1.00
Іван С. Андрухів	2.00
Петро Пацюк	1.00
Гринь Кудрик	.50
Василь Паладирук	1.00
Василь Пилипів	.50

СВІТОЧІ СОЦІЯЛІЗМУ

ТОМАС МОР (1478—1535)

Початок XVI століття був для Европи добою великих переворотів. Навіть зруйнований феодальний лад уступив місце новим капіталістичним формам. Переміна ця відбивалася на всіх сторонах громадянського життя. В обсягу духової культури вона знайшла свій вираз в поширенню так зв. гуманізму, себ то інтересу до чисто людських цінної життя, що ведуть до збогачення та украшення людського життя: тепер одмовлялися від старих поглядів на науку.

Англієць Т. Мор був тим типовим гуманістом і рівночасно вщитливим учасником будівництва нового життя, як визначний представник торгової буржуазії і як видатний державний діяч член парламенту і перший міністр короля. По особистим прикметам—людина простого характеру, постійної волі та незмінних переконань,—Мор представляє з себе дійсного борця за кращу будучність, громадянського діяча, що далеко дивився вперед та жив інтересам людськости. Він зазнув в боротьбі з королівською тиранією. Він уперто відмовлявся признати Генриха VIII головою англійської церкви і присягнути йому в новій формі і за це заплатив в початку усуненням його з усіх високих урядів а відтак всім своїм маєтком, свободою і життям. Остаточно королівською ласкою для Мора була заміна кари через четвертовання на просте відрубання голови.

Нові соціяльні відносини і тоді проникали в життя ціною великих і многих терпінь: перші успіхи капіталізму несли в Англії обезземелення селян, дякуючи переміні великих просторів обділених земель в пасовиска для шерстоносних овець. Мор чутливо відзивався на се соціяльне зло співчуттям обездоленим, і се переробило його в соціяліста. В своїй знаменитій „Утопії" (буквально—„ніде не істнуюче місце") він безпощадно кидається на „жадних владільців", що виганяли у світ десятки тисяч селян. Тогочасній Англії (XVI ст.) з її жорстокими володарями, порожніми богачами, злодіями і масами бідних та голодних він протиставляв ідеальне громадянство, що живе на видуманім острові. На „Утопії" кождому обезпечено повне задоволення його потреб. Там „кождому забезпечено розвиток його духових сил". І це тому, що на „Утопії" не має приватної власности на землю і другі богатства; працю зорганізовано там по громадянськи; торгівля внутрі країни знищена; користолюбість і жадність убиті в корінї. Всі форми експльотації на Утопії знищені; влада по загальному вибору вручається достойним; жадна праця виключено; жінка по становищі в громадянстві зрівнана з мущиною.

„Утопія" Мора стала зразковою для всіх пізнійших утопій. Від неї походить саме слово „утопійний", „утопізм". Одначе в утопійні Мора не все утопійне: ядро його критики і многі частини позитивного ідеалу пережили добу гуманізму і стали постійним елементом сучасного соціялізму.

ГРАКХ БАГЕФ (1760—1797)

Велика французька революція не була соціялістичною; результатом її був свобідний розвій капіталізму у Франції, але несвідомі народні маси — малоземельні селяни, дрібна служба, ремісники і т. д., всеж таки відограли в її подіях велику ролю. В розгарі революції (в добу терору) вони держали в своїх руках державну машину і через покірних собі провідників проводили свої бажання в життя. В добу господарської розрухи бажання ці, розуміється, направлялись в першу чергу проти нагромадженого богацтва, приймали форму стремління до рівности. Але іменно цього завдання революція не зіскувала: упадок у Франції станової монархії не ліквідував пари зі знищенням нерівности. Звідси—при кінці революційного періоду—спроба повернути революцію на „правильний шлях", довершити „незвіченне" нею, справити зроблені „помилки". Ці нові ідеї голосив Багеф.

Родився в бідній сім'ї. Він не одержав закінченої освіти, був простим самоуком; заки став літератом, був лакеєм в богатих домах і писарем в дрібних заведеннях. Революція захопила Багефа в перших днях. Його захоплювала теорія Руссо про „натуральну рівність", про державу як всевладний засіб „загальної волі" і пр. Практичний борець за ці ідеї, Робеспєр був в його очах ідеальним революційним вождом, хоча він не поділяв його терористичної тактики. Самостійним учасником політичного життя зробився одначе Багеф тільки в останній, зазначений вже реакцією, період революції. В 1795—96 рр. він засновує в перший явний соціялістичний клюб „Пантеон", потім підпольну „Директорію Громадянського Спасення", що підготовляло збройне повстання трудящих в ім'я „незнеуттих" принципів революції. Зорганізований ним „заговір рівних", викритий провокатором на передодні здійснення, згинув Багеф з близькими Другами під ножем гільйотини (29 мая 1797 р.)

Смерть Багефа не зробила на учасників враження, і ім'я його скоро забуто. Тільки в добу нового пробудження у Франції соціяльного руху, з кінця 20 років, ідеї багувізму (від слова Багеф) мали діяний вплив на теорію і практику революціонерів. Важнійші з них були такі: 1) думка про одназове виховання, як основну умову здійснення природної рівности людей, 2) проповідь соціялізації землі для забезпечення кождому безбідного існування і певности завтрашнього дня, 3) протиставлення чисто політичної революції більш глубокій революції, що веде не до „паперової" а „фактичної (маєткової) рівности, 4) свідомість необхідности для здійснення цеї революції повстання трудящих для заволодіння політичної влади.

СЕН СІМОН (1760—1825)

Перехід від бурливого революційного періоду до періоду політичної реакції в добу Наполеона І повернувших Бурбонів не візначав для Франції перерву розвою і дійсного відновлення старого ладу. „Реставрація" наступила тільки на поверхні життя, в глубинах не народніх продовжалась революційна творчість та виставлялись нові громадянські завдання. Франція успіла перемінитися за цей час в промислову капіталістичну країну, а богацтво її виросло в декілька разів. Але разом з економічними успіхами виростали й трудноші: феодальні окови, не зовсім ще розбиті, стісняли господарський розвій країни і вона скріпилась через політичну реакцію, а з відворотної сторони самого капіталізму з'явився зріст пролетаріяту, нужда робітничої класи, жорстокі кризи. В дальших громадянства того часу було чути виразно два основні голоси — уникнення від лиха і ворохнечі революційної доби і бажання примирити основні завойовання революції з потребою порядку і упорядкованого громадянського життя. Віра в мирне розвиток [illegible] [illegible] відносин при [illegible] і [illegible] [illegible] [illegible].

Яскравим представником цих настроїв явився у Франції Сен Сімон. Протилежність і складність переживаної доби немов відбулись на його особистій долі: нащадок найзнатніших провідників з рядих контрастів аристократії, гордий своїм походженням попадає в становище простака у свого бувшого лакея богача, що з дикими банком-він своє життя, попадає в становище бідняка, що не має ні хліба, ні паперу для переписання своїх праць, приятель банкирів перемінюється в оборонця робітничої класи; поклонник науки — в основателя релігії енергійний діяч — в мрячного самобійця. Основна дійсність моменту, розчарування в революції і віра в творчу міць капіталу — находять вираз в його теорії. Внутрішня переміна капіталізму шляхом очищення його від остатків феодалізму — ось його ціль. Він мріє підчинити господарське життя громадянства пляномірному проводови найбільш освічених і діяльних його членів з тим, щоби держава стратила свій теперішній характер „управи людьми" і перемінилась в чисто адміністративну організацію „управи річами". Політичну рівність він бажав при цьому замінити „промисловою рівностю", що дає рівну всім можність розвивати свою господарську енергію до найвисшого степення. В новому громадянстві, як і в старому, середньовіковому розріжниться подвійна влада — „світська" і „духовна". Перша принадлежить енергічнійшим банкирам і великим промисловцям, друга ученим, інженерам і художникам. І них і других відносить Сен Сімон до трудової класи „індустріялів" і протиставить паразитній класі — „буржуазії" (поміщикам, придворним, поліції, судиям і т. д.)

В останній період життя Сен Сімон старався надати своєму ученню релігійну форму „Нового Християнства" і головним предметом його піклування зробилась участь „біднійшої класи".

Послідовні соціялістичні висновки із учення Сен Сімона зробились його учениками. Пізнійшим секта Сен Сімоністів (1825—1832) була першою в Европі соціялістичною партією. В основі її учення лежала принцип братства, а принципом нової організації громадянства була поставлена формула „кождому по його спосібности: кождій спосібности по її ділах".

Сен Сімон родоначальник сучасного „державного соціялізму". Ідеї його відбились на всім його розвою. Сен Сімоном не підготовлена розвинута в кінці Марксом теорія так зв. „економічного матеріялізма".

ШАРЛЬ ФУРЄ (1772—1837)

Фурє, другий із великих соціялістів початку минулого століття, в протилежність графу Сен Сімону вийшов з простої, дрібно-буржуазної сім'ї. Ограбаний в часи революції свій невеличкий капітал і торговельний маєток, він годував себе працею звичайного службовика і одиноким бідняком прожив усе життя.

Учення Фурє повстало в тій історичній обстановці, що і учення Сен Сімона; але порівняння сучасних завдань він шукав в иншому напрямі. Як сила, що будує нове громадянство, Фурє виставляв саму любов людини до життя, його природні інстинкти і страсти. Від вільного й гармонійного задоволення їх залежить, думав він, вся цільність і правильність розвою громадянського життя.

А тому, що здійснення цього ідеалу — ідеалу повного щасливого і вільного життя для всіх людий — можливе, на думку Фурє, лише при умові рішучого розвитку в сучасній цивілізації і в сучасних поняттях громадянства, то критика їх стає першим завданням реформатора. Критична частина учення Фурє є великою заслугою його перед соціялізмом Капіталізм, або „цивілізацію", для нього скрайній вираз „фальши і розпусти". Та й інакше не може й бути, коли все сучасне громадянство побудоване на неробстві одних і насиленнєвій та підневольній праці других. В нормально устроєнім громадянстві ні паразитам, ні праця, як джерело страдання не можливі. Праця — це природна потреба людини: ставши вільною вона перемінюється в ігрушку для людини а разом в тим продуктивність її зросте в десятеро. Громадянство основане на вільній праці, має для людини тільки радість, настільки богате, що сучасні проблеми, приватна власність, маєткова нерівність і т. д. гублять в ньому всяку гостроту.

Нормально організоване громадянство складається із трудових асоціяцій — „фаланг", серед яких для виконання відділових робіт виконуються вільно групи й серії, звязані між собою взаємно симпатією і спільностю смаку. Робота проходить цілком на полі природи серед піль і овочевих садів, та лугів, окружених тінистими куцими квітками і красних алей. Жилище фаланг — „фаланстери" представляють собою палати і відповідні групи, заосмотрені всім можливим комфортом і відповідаючі найбільш ріжним смакам. Все це вказує рішучої побіди великого господарства над малим, яка можлива тільки при заміні ізольованого економічного бутя асоціяцією класи обмінюються між собою у спільній праці; держава губить свій примусовий характер; національні межі відпадають. Роскіш внутрішня і зовнішня (здоровля і багацтво) — ось правдива ціль господарської діяльности асоціяції. Свобода і повний розвій особистости — правдива ціль самого громадянства. З перебудовою його вся природа повинна змінитися, стихії її покоряться людині, клімат поліпшиться, в органічному царстві повстануть нові шляхетні для людськости роди.

Вплив Фурє і його учеників взяв верх над впливом Сен Сімона і був особливо сильним в 40 рр.

РОБЕРТ ОВЕН (1771—1858)

Перехід до сучасного промислового капіталізму, себто заміна селянського земледілля і домашньої промисловости великим фармерським земледіллям і машиновою фабричною продукцією, із усіх европейських країн найраніще і найбистріше доконався в Англії. Тут і найяскравійше проявились і погубні сторони „промислового перевороту" руїнація кріз, страхіття експльотації, нужда і дегенерація фабричних робітників. В Англії почалась боротьба цими навами, приймаючи то бурливі форми робітничих повстань, то мирні форми чоловіколюбної проповіди і соціяльно—реформаторських досвідів. Найбільшим із соціяльних реформаторів початку минулого віку явився в Англії, сучасник Фурє, Роберт Овен—перший письменник, що ужив в своїх писанях слово „соціялізм".

У перше здобув собі славу Овен як гуманний фабрикант, що робив соціяльні досвіди у власній фабриці. Поліпшенням загальних умов праці своїх робітників він добився в короткий час не тільки різкого підвисшення їх фізичного й морального уровня, але й бистрого зросту доходів підприємства. Цей досвід мав більш практичне значіння: перші фабричні закони були заведені в Англії під безпосереднім впливом Овена.

Вільш усього думав він про виховання підростаючих поколінь. „Характер людини — казав він — творяться не нам самим а його середовищем і недостачі людей виникають з особливостей організації громадянства". Як перестроїш середовище то зміниться і сама людина, зникне все сучасне зло. І ось Овен береться за плани комуністичних „громад єдности і взаїмної кооперації". В основу їх кладе громадянську працю, громадську власність і виключно громадянське, вільне від впливу сім'ї, виховання дітей. Не вдоволюючися теорією, Овен сам їде в Америку, щоби практично здійснити там комуністичні колонії (1825).

По повороті в Англію Овен звертає свою увагу на пропаганду соціялізму серед робітників, читає публичні відчити, виступає на мітингах, ширить брошури. Одну з головних перешкод для перебудови громадянства він бачить в релігії; в противагу їй він підчеркує чисто світський характер свого ідеалу, що опирається на розумі.

В 1832 р. Овен основує „Біржу обміну праці", кооперативний, універсальний магазин з продажею товарів по трудовій їх вартости на квитку, що відмічає скількість робітничих годин. По двох роках відтак він організує „Асоціяцію всіх народів і клас" — про образ будучого Інтернаціоналу, лише без його революційних тенденцій.

До кінця життя Овен вірить в близькість переходу людськости із „стану брехні, спорів, ворожнечі і зла" в „стан миру, доброжичливости, гармонії і загального добробуту". Нове громадянство рисується йому у виді союза кооперативних організацій, постепенно витісняючих сучасну державу.

Овена справедливо вважають „батьком кооперації", але в історії соціялізму як такого, його значіння велике, особливо в обсягах спроб практичного прикладання в життя соціялістичних ідей.

ЛЮЇ БЛЯН (1811—1882)

В 40 рр. XIX ст. соціялізм переміщався в Західній Европі із поетичного орудія моральної і економічної критики в практичне завдання робітничого руху. Учення релігійних соціялістів захоплювали сильно на інтелігенцію. Тепер робітничі маси шукали соціялістичних кличів. Французький історик і публіцист Люї Блян перший надав соціялістичним ідеям форму програми робітничої боротьби і створив ґрунт для повстання окремих робітничих партій.

Подібно своїм попередникам Люї Блян виходив із критики капіталізму, або „режіму конкуренції", як він його називав. Конкуренція — „огидна карикатура свободи" всі лиха робітничої класи, морально одичавіння, нужда, війни і кризи — породжені іменно нею.

Настала пора змінити її „організацією праці" засоби праці повинні перейти в руки робітничої класи, по мірі того, як приватні підприємства будуть витіснятися „громадянськими варстатами", себто продукційними асоціяціями робітників, субсидійованими державою і завдання визволення пролетаріяту за вплив її складає, щоби його можна було розвязати без підмоги держави. А щоби держава побажала принять його на себе і зробитися, по словам Люї Бляна, „банкиром бідних", робітники повинні заволодіти політичній владі. Звідси чисто політичне завдання робітничої боротьби — завойовання виборчого права, як необхідного засобу економічного визволення.

Гасло „організації праці" було одним із рухаючих гасел революції 1848 р. Підчас неї виникнула думка і про спеціальне представництво пролетаріяту в правительстві. Люї Блян разом з паризьким робітником Альбертом були вибрані у-лютове революційне правительство (1848), іменно як представники робітничої класи.

Після юнського повстання Люї Блян, замішаний в справу про одну із робітничих маніфестацій, принесений був емігрувати з Франції за границю. Він прожив на прогнанню більше 20 років і тільки вереснева революція 1870 р., що скинула у Франції остаточно монархію — Імперію Наполеона III, дозволила йому вернутися в батьківщину. Останні роки свого життя він присвятив політичній діяльности в характері радикального посла, сторонника соціяльних реформ. Люї Блян не став практичним вождем робітничої класи, але ідеї завойовання пролетаріятом політичної влади, проголошені ним, як організатора господарського життя, сильним способом вплинули на розвій сучасних соціялістичних ідей і ввійшли в програму всіх робітничих політичних партій.

КАРЛО МАРКС (1818—1883)

Друга половина минулого століття була добою колосального розвою залізних доріг і великої промисловости (металургічної і бавовної). Розвивались колоніяльні підприємства і капітали виходили за межі старих капіталістичних краів. Господарське життя прийняло сповідний міжнародній характер.

Відповідно цьому поглублялись і соціяльні конфлікти. Робітничий і соціялістичний рух тем прийняли інтернаціональний характер. Переміна в цьому напрямі соціялізму тісно звязана з іменем німецького мислителя і борця Карла Маркса.

Маркс був великим ученим і великим політичним вождом, соціялістична теорія і практика злилися в його особі в одно ціле. Соціялізм Маркса на правду науковий, бо він опирається на живій практиці і історичній діяльности.

Знаменна річ, що перший закінчений вираз свій доктрина Маркса найшла в революційній програмі—Маніфесті Міжнародного „Союза Комуністів" (1847), написаний Марксом і близьким другом його Енгельсом, „Історія Дотеперішнього Громадянства есть Безнерервна Боротьба Соціяльних Клас", сучасне громадянство рухається боротьбою пролетаріяту з буржуазією; пролетарі всіх краін починають спільну боротьбу, в котрій гублять лише кайдани, а здобувають увесь світ—ось основні засади маніфесту.

Робітничий Інтернаціонал, що повстав в 1866 р., в більш досконалій формі відродив ідею „Союза Комуністів", був оснований під безпосереднім проводом Маркса. Разом з Енгельсом він де кінця лишився його найвпливовійшим провідником. Маркс створив і сучасну соціялістичну теорію. „Капітал" (1867), як її вираз, до сеї пори не перевисшена книжка. Основні ідеї її такі: 1) В людському світі немає постійних форм і до всякого устрою можна підойти „з точки погляду неминучости його загину". 2) В основі розвою людського громадянства лежить розвій „продукційних сил", або техніки, що являються продовженням „природної технольогії", себто розвою органів росгин і звірят. 3) Розвій продукційних сил в рамах капіталізму можливий лише у відомих межах, поза якими його неминуче веде до його упадку і переходу в більш досконалу громадянську форму. 4) Соціяльна революція, що нищить руками пролетаріяту капіталізм, представляє собою результат його (капіталізму) власного натурального розвою. 5) Тому, що всяка матеріяльна цінність є виразом людської праці, то всяко присвоєння доходу капіталістами є рабунком робітничої класи і тому експропріяція капіталістів пролетаріятом являється простим привернением його прав.

(Докінчення на сторонї 7-ій.)

ІВАН МЕЛЬНИК

Мої Враження з Камчатки

(Дальше)

Камчадали, се скорочає племя і дійсні горожани Камчатки. Низького росту, чорні з лиця, косо-очі, з плоскими носами — се менше більше фізіономія Камчадала. Коли Росіяни приїхали на Камчатку перший раз, вони застали Камчадалів в дикім стані; вони одягалися в шкіри, жили кочуючим життям і були поганами. З разу вони віднеслися вороже до Росіян, однак Росіяни побідили їх і зробилися там господарями. Що до недавна Камчадали прозивали Росіян „Мурками" т. є. собаками. З того часу много перемінилося богато. Вони приняли православну віру, звичаї і мову своїх побідителів. Що відноситься до мови, то вона ріжниться від російської деякими акцентами. На примір, там де Росіяни вимовляють „ш", Камчадали вимовляють „с", на місце „ч" вони ставлять „ц" і також виговорюючи слова забагато протягають, так, що чоловік непризвичаєний до їх мови з трудностю може їх розуміти. Помимо їх крученої мови, мені приємно було почути українські пісні „Реве та Стогне", „Ой не ходи Грицю", „Іде [illegible]", котрих вони навчилися від живучих там Українців. Пісні сьпівали для мене більше для того, щоби задокументувати, що можливо, що вони Камчадали і зберігають „русскими", таки научилися і українських пісень і вміють також сьпівати як і „руські".

Камчадали живуть менше-більше так як і другі племена, т. є. в літі ловлять рибу, сушать її і динять, а в зимі ходять на польовання. Декотрі з них занимаються торговлею и що напиш випасають рогату худобу. Збіжа нібито не управляє, бо весна пізна в тій части краю, а морози в осени настають скоро.

Простоявши там два дни, на 2-гий год. в ночи віднялись з якоря. Натягнули якор з води в машина [illegible] пустили в рух. І зараз машиністи почали пускати машина з вниками з'орієнтуватися, вода з'ріки винесла нас з кораблем на міль і там посадила нас досить твердо. Так мусіли ми просидіти не один день, чекаючи більшого приливу моря і коли дочекались, корабель знова піднявся — поплили назад до Петропавловська.

Погода в Охотськім мори була досить погана, буря і холод майже не переставали. І коли одного гарного ранку, 5 днів по від'їзді з Тигіля, я знова побачив Петропавловск, я прямо не пізнав його. Всюди налучна зелень, сьпів ріжних птиць доносився зі всіх сторін, і день був погідний теплий. Того дня я чув заузлі, перший раз за послідних 15 літ. Вже невидно була її мертвечими кругом, навіть коріятський вулькан, над котрим виносився білий дим чи пара, і той здавалось веселий був. Я бачив богато прегарних районів в Брітиш Колюмбії, но такого як сей в Петропавловську, що не бачив.

Побувши в Петропавловську сей раз днів два дня, ми рушили дальше на північ вздовж східного побережа. Два дні пізнійше приїхали до села Усть-Камчатка, положене при устю ріки Камчатки, (є відти й назва села) найбільшої ріки на камчатськім півострові. Село само собою нічим не цікаве, заросле бурянами, між котрими стоїть маленька церковця. Всюди снуєся множество псів. Мешканці села головно Камчадали. Є тут також кілька російських родин і множество Японців, котрі приїздять сюда в літі ловити рибу і на роботу в фабриках консерв, котрих є тут чотири.

Недалеко устя ріки ліса зовсім нема, однак в верху ріки, на місці говорять, є гарний лісовий, смерековий і мішаний ліс.

Кажуть, в середині Камчатці богато рішається на приморськім. Коли з вітрів на берегу моря панують вітри, дощ і холод, то в середині півострова гарна погода і тепло. Управляють там потрохи земель, сплекають худобу і ловлять рибу. В зимі майже всі мешканці, [illegible], йдуть на польовання на соболів.

Польовання на него зачинається з першим снігом, т. є. в половині жовтня. Польовання на соболя вимагає оригінальне і заслугує згадки. Мушу зазначити, що заки я попільованся лучше з Камчатком, думав, що соболів на Камчатці є так богато, що вистарчить взяти патик у руки, піти в ліс, недалеко хати до [illegible] і бити їх в право і в ліво. А тимчасом виходить що инше. Саме польовання потягає за собою богато труду, [illegible] а деколи і жертв в людях. Дальше треба бути обзнакомленим з характером соболя, щоби знати як його піймати, а се забирає роки практики [illegible].

Соболь, се хитре звірятко, [illegible] і незвичайно трохи більше від малої вивірки. Шкіра [illegible] і формою нагадує рукавицю. Живе він в горах звичайно в непрохідних лісах і не терпить сусідства чоловіка. Кормиться корінням, орішками, мишами і т. п.

Чоловік пустився на него, вибирається в такі місця, на кілька місяців з псами, котрі також тягнуть санки, наладовані харчами і всякою одежою. Заїхавши в вибраний околицю, ставить собі колибу і осідає там на призначений час. З тої колиби він щодня, в товаристві одного пса, котрий є спеціально вишколений до польовання, мандрує по кілька миль шукаючи слідів соболя. Знайшовши слід, мусить він його вести, котрого обовязком є найти садибу соболя. Буває, що гніздо соболя знаходиться високо в дуплі дерева, буває що під пнем або вдуплі перевернутого дерева. Знайшовши гніздо соболя чоловік старається вигнати його з відтам. Если се йому не вдається, ставить довкола того місця де є соболь, сітку, (подібну до тої, що ловить нею рибу) і лишає на сторожі пса. Через якийсь час соболь думаючи, що ворог вже віддалився, вискакує з своєї нори і прямо в сітку. Заки він встигне з неї висвободитися, на него вскакує пес і убиває.

Ціна одного соболя виносить около 75 долярів. Річний збір соболів в цій краю виносить около 5 тисяч штук. З кождим роком число соболів маліє, тому, що в краю безпорядок і нема кому охоронити сих звірят перед винищенням. Кождий правительство — якеби воно не було, біле чи червоне — без грошь. Отже більше соболів убить, [illegible] більше шкір за границю, а се приносе більше податку за них. До революції, через кілька літ [illegible] правительство [illegible] полювало на одно рік і тим самим охороняло соболів перед винищенням.

Околиця, де ріка Камчатка впадає в море, досить рівна. Гори начинаються около 20 миль від моря і тому, що вони були покриті хмарами і мрякою, ми не могли їх видіти. Одного вечера виноходилося і ми побачили над одною горою луну. Ми думали, що се захід сонця відбивався на горі, однак нам сказали, що се Ключевський вулькан котрий стало вибухає. На другий день, рано, ми побачили сей вулькан в цілости. Високий він 16,000[?] стіп, весь покритий снігом і сірий дим постійно виносився над ним.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В МОНДЕР, АЛЬТА

має на складі всякого рода книжки, шкільні прибори, фонографи, рекорди, як також всякі українські газети.

Маємо також всякі овочі, цукорки, зимні напитки і т. п.

КОЛИ ВИ В МОНДЕР, ЗАХОДІТЬ ДО НАШОЇ КНИГАРНІ.

Ще про недоручені гроші

В 49-ім числі „Українського Голосу" був поміщений лист Д-ра Сіменовича з Чікаго в справі тих грошей, що свого часу зібрав [illegible] в Альберті на Союз Українських Жінок і „Ранку Зорі", а також імена всіх тих членів, які ликвідували гроші на руки Д-ра Сіменовича, який в тім листі сказав: "Я віддаю думку, щоби ті гроші передати на Інститут ім. П. Могили, бо вони були зложені на просвітну ціль." „Однакож, хто хоче розпоряджатися тими грішми іначе, (Підчеркнення моє.—Гр. Ш.), або хотіби, щоб йому зверено цю суму гроша, прошу заслати до двох місяців повідомити редакцію "У.Г.", а вона зробить після бажання."

Як вже про се писав я, що підчас Зборів Інституту ім. М. Грушевського, було богато тих жертводавців, що [illegible] зложили згадані гроші на руки Д-ра Сіменовича, отже вони і тільки вони ухвалили резолюцію до "У.Г." якою домагалися, щоби редакція Українського Голосу вислала ті гроші до Інституту ім. Грушевського в Едмонтоні (Ініст-резолюції [illegible]) слідуючі:

„Хвальна Редакціє!"
„В справі отримання Д-ра С[illegible] оповіщеного в 18 числі "УГ", що „до грошей зібраних ним в Едмонтоні і на Петровій на „Зорі" і до Жіночої Організації „в сумі $170.80, то ми предплатники і члени бувшої організації „Зорі" в числі 41 зібрані „на Зборах в Едмонтоні дня 3. „грудня, 1922 р. рішаємо, щоби „ті гроші редакція Українського Голосу переслала на руки „Дирекції Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні, котрій „прирукучуємо виплачувати поодиноким особам, які сего не „жадають, а затримати суми декларовані на Інститут, а се останок, по який ніхто не буде „упоминатися".
„Резолюція внесена д. П. Зваричем, секундована д. П. Махорою, перейшла одноголосно.
„Особи, яких імена були оповіщені в 48 числі „У. Г." [illegible] „лять удаватися до Інституту „ім. М. Грушевського в Едмонтоні на адресу:" — (тут слідує адреса Інституту).

Сю резолюцію прирукучено мені, як одному з директорів Інституту, вислати до редакції Українського Голосу (бо ж годі писати кождому з осібна до У.Г.), а в відповідь на ню отримав я від редактора Українського Голосу відмовного листа, на котрий я знов відповів, почім дістав ще остріщу відповідь. Отже зі "страху" не писав я вже більше, однак упевняю, що [illegible] не мене обсилають тими людьми, що ту резолюцію ухвалили, — треба винати, але як? Чейже "Український Голос" з його персоналом через [illegible] не перетиснем, тай пояснити годі, як вони не хочуть, чого не можуть сиром розуміти. Тому я прийшов в кінці до заключення, що треба лиш повідомити інтересованих, щоби знали, що гроший редакція Українського Голосу до Інституту не передала, що й зробив я, „Отвертим листом", який був поміщений в 6 числі „Нашого Поступу" з рівночасно вислав я копію і до редакції Українського Голосу до поміщення, думаючи, що так спину всяких непорозумінь. На жаль, редакція „У.Г." того листа не поміщала, хоча [illegible] перерваю трохи мовчанку і в числі 7-ім, в [illegible] лютого сім ними заявляє:

„Два місяці минуло, і редакція тепер повинна би передати „Інститутові ім. П. Могили гроші, но цієї ніхто не згололсився".

Зневажиться, редакція Українського Голосу резолюцію ухвалену 41 заінтересованими в тій справі [illegible] гроші і мала б передати і їх гроші проти їх власного бажання!

Дальше "вважить" редакція "У. Г.", що поставила д. Шевчишину прохання тай мав бажання довідатися, що він зробив в тій праці . . .

Щож може, чи повинен Шевчишин більше робити, як зробив? Чи може бажає вам, редакція "У.Г.", щоби Шевчишин робив якось більше? Коли так, то він буде робив, [illegible]

Коли Др. Сіменович подав думку передати гроші на Інститут ім. П. Могили, то редакція У.Г. [illegible] „бажав сам Др. Сіменович", але тому редакція У.Г. не хоче розуміти, що Др. Сіменович ще не розпорядив, [illegible] якою віддав гадку, а саме розпорядження [illegible] для людей, які ті гроші заскладали? Таке розпорядження самі інтересовані зробили і своє бажання висказали в резолюції, яку власне редакція У.Г. ігнорує в натяжість домагатися власноручних підписів, так, як би тут мав хтось їздити чи писати до кожного з осібна за тими підписами, або скликати їх десь на збори, бо після думання редактора У.Г. то їх резолюція не важна! А чим загарантує редактор Українського Голосу, що коли б і дістати всі ті власноручні підписи, що він не найде нового викруту, аби не переслати грошей до Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні? Треба знати і се, бо коли він не вірить резолюції, яку ухвалили 41 осіб, [illegible] листа Д-ра Сіменовича мали більше права до тих грошей, як сама редакція У.Г. [illegible] резолюцію в присутності понад сотки людей, то чи ми тут сподіватися, що вони б вислати власноручні підписи редакторові, йому не [illegible] потім аби ті підписи ще й засвідчувати нотаріальними печатками, а після ще [illegible] лише аби справу відкладати як так довго, доки все те людям не обридне і вони махнуть на все рукою!

Коли би резолюція домагалася вислання грошей не на руки Інституту Грушевського, а на руки якогось там Шевчишинного, чи його вибраного, то може би редакцію У.Г. до певної міри оправдувати, що вона не хоче вибудь, без провірення, грошей переслати, але й резолюції тих сорок один чоловік домагається передачі тих грошей до Інституту ім. М. Грушевського, а Інститут чейже може відвічати за тих $170.80!

Коли підчас Зборів Інституту ім. Грушевського в Едмонтоні ухвалено ту резолюцію, яку вніс д. П. Зварич, і мені поручували аби я її переслав до редакції Українського Голосу, а я зараз був, що може треба підписів всіх тих людей, що згадану резолюцію ухвалюють, але д. П. Зварич, як внескодавець, відповів, що редакція Українського Голосу "буде вдячна, коли її звільниться від стільки непотрібної роботи з пересиланням грошей до кождого з осібна." Чувши таке від д. П. Зварича, я вже й не настоював на власноручні підписи, вважаючи, що д. Зварич знає ліпше натуру персоналу Українського Голосу, що не будуть церемонитися, та вимагати всяких "легалізації". На жаль, я ошибся, і тепер хочеться вірите, що [illegible] в те аби Український Голос розпрощався з $170.80, то не тільки голос П. Зварича немає в Українськім Голосі жадної вартости, але й голос 41 осіб, що ухвалювали резолюцію,—для Українського Голосу ні при чім.

Як вже Українського Голосу в числі 7-ім, по минулі 2 місяців від часу отголошеного листа Д-ра Сіменовича, що "тепер У.Г. вже повинен передати гроші до Іст. Могили", я скажу, те, що вона повинна була про сю справу заговорити сейчас коли дістала з Едмонтону резолюцію, однак вона мовчала від 29-го падолиста аж до 14 лютого, а коли заговорила в тій справі, то лише тому, що отримала до друкування „Отвертий Лист до осіб, що ту резолюцію ухвалювали", якого редакція У.Г. не помістила, а який був також друкований в Нашім Поступі з 4-го лютого. Й редакція У.Г. [illegible]

[illegible] Коли редакція Українського Голосу так вперто стоїть при думці (ліпше думці) Д-ра Сіменовича, то Шевчишин [illegible] при рішенню 41 осіб, які мають більше права своїми грішми розпоряджатися, [illegible] що раз публично домагаюся, щоби Український Голос зволив негайно переслати згадані гроші в сумі $170.80 до Інституту ім. М. Грушевського, якими Інститут завідає так, як се було ухвалено тими 41 особами.

ГР. ШЕВЧИШИН.

Передплачуйте і поширюйте „НАШ ПОСТУП".

21 Марта починаєсь Весна

. . . І Вам треба буде нового убрання. Тому не забувайте, що ми робимо убрання найновіщих взорів, з добрих матерій і по тих уміркованих цінах, що

Ви будете зовсім вдоволені з нашої роботи

Приймаємо замовлення з провінції і виконуємо роботу на час.

THE EXPERT TAILORS

9606 Jasper Ave. (Gibson Block) Edmonton, Alta.

Д. ПРОНЮК, Власник.

Новоотворена

Центральна Турецька Купальня

Турецькі, Електричні, Туманні, Сірчані і Ваннові купелі.
ЕЛЕКТРИЧНІ І МЕДИЧНІ МАСАЖІ. СТАВОК до ПЛАВАННЯ
Отворено Днями і Ночами. Обслуга Першої Класи

CENTRAL TURKISH BATHS

На полудне від Джаспер Повер стріту. Телефон 6112

Українці Альберти

у всяких адвокатських справах будуть совісно обслужені в канцелярії:

DAWSON & DARLING

з якими працює український правник **Ю. Шкварок М.А.**

EMPIRE BLOCK, на розі 101 стріту і Джаспер Аве.

Резиденція Ю. Шкварка під ч. 9517—102a Аве., під блока від Української Книгарні на схід.

Др. Буланжи

СПЕЦІЯЛІСТ В ХІРУРГІЇ І ЖЕНСЬКИХ СЛАБОСТЯХ

Лябораторія заосмотрена „ІКС-РЕЙ" машиною.

Практикант паризьких шпиталів. Лічить мужескі поляві хороби.

Телефон 2009

10011 Jasper Ave. Edmonton.

ГОВОРИМО ПО УКРАЇНСЬКИ

Phone **І. Г. ГАРЕПИ** 4346

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СКЛЕП

Женські одіння і головний вибір обуви, так женської мужеської, які і діточої.

10323—101 Стр.. Мілька дверей на пол. від Ст. Джеймс Готелю

Др. ІВАН ОРОБКО

Лікар, Хірург-Оператор

Спеціяліст від жіночих слабостей

[illegible] Block.

EDMONTON ALTA

E. C. C. LTD.

Під управою Григорія Михайлишина

Одинока українська фабрика „Овер-олів", Робочих сорочок і Штанів, в Канаді. Українські фармери повинні купувати ловніші товари лише з української фабрики.

Economy Commercial Co. Ltd.

10667 97th St. PHONE 4511 EDMONTON, Alta

Н. СТАРК

Незвичайний Злодій

ДЕТЕКТИВНИЙ РОМАН

(Дальше)

Тут тягуник до нового другий поліціянт і повідомив про досліди, переведені в Демішері.

— Утікач виїхав у семій годині в готелі Ексцельсіор. Він мав темно-русяву бороду.

Слем усміхнувся. Що то за дурень, отой утікач! Неможливо, щоб цей Петро Брат був при повнім розумі.

— Де був його куфрик? — запитав він.

— Він сказав, що мав віднести куфра. Він виглядав дуже задоволеним і [illegible]. Хапаючи він розпитував про дорогу до Мадстону.

— Не вже вдалось зателеграфувати до Мадстону! — сказав Слем спокійно. — На автом треба стигнути. Але не треба його забрикувати. Ми маємо до діла з помішаним. Він очевидно сховав гроші, а тому не треба його арештувати. При арештуванню він легко може зовсім збожеволіти, а тоді гроші пропали. Або-шайт може його трафити. Що буде ще гірше. Справу треба проводити з найбільшою обережністю.

— Другий поліціянт також вийшов, переповнений глибокої пошани перед своїм славним шефом.

— Чи ви готові? — чемно промовив Слем до дверей, за якою зникала Галя.

— Зараз іду! — відгукнулась Галя.

— Бідна дитина! — подумав Слем і знов став розглядати фотографію втікача.

Петро Брат був божевільний. Він мав ще свою бороду. Приказ про арешт не повинен був вийти без портрету. Слем взяв фотографію й кинувся до вікна.

Поліціянта вже не було. Зато за рогу підїхало велике авто з двома шоферами. Менше авто також зупинилося біля воріт. Слем побачив, як з нього висідає властитель фірми Покер і Мидлях. За хвилину він уже стояв перед Слемом.

— Ви ще тут? — запитав Покер здивовано.

— Сам Бог вас сюди посилає! — скрикнув Слем і втиснув йому фотографію в руку. — Хутко віддайте сей образ у поліційнім бюрі й скажіть, щоб його дали надрукувати разом з приказом про арешт. Перші три тисячі примірників хай пішлють експресом до Ню-Йорку.

— До Ню-Йорку? — запитав Покер. — Так ви напали на його слід?

— Спішіть! — підганяв його Слем, не відповідаючи на його запитання.

— Але я хотівби наперед сказати пару слів пані Брат! — уперся Покер.

— Це непотрібно. Вона їде зі мною! — відповів Слем і показав на двері.

Як раз у цю хвилину ввійшла Галя, цілком готова до подорожі.

— Авто вже тут! — скрикнула вона й тут пізнала Бориса Покера. — О, пане Покер! Я страшенно нещаслива! Вибачте йому й не вимагайте, щоб його покарали. Ми добром доведемо його до того, що він зверне гроші. Він зробив це під впливом хвилевого помішання! Пан Слем обіцяв мені, що справа не перейде до суду. Правда, що ви мені це обіцяли? — звернулась вона до Слема.

— Я свого слова не ламаю, — запевнив він, — я звернуся до поліції лише тоді, коли це буде конче необхідно. Себто, коли він не згодиться добром оддати мільйони.

— Чуєте? — сказала Галя й побігла прощатися зі слугами.

Покер стояв, як закамянілий, і дивився на образ Брата. Може дійсно буде краще, коли пані Брат не зазнає правди. Зрештою, в присутности Слема їй взагалі неможливо затаювати справу.

— Ідіть же! — підганяв його Слем: — ви тільки гаєте час.

Попереді нічого більше не лишилось, як [illegible].

Слем пішов до себе, щоб забрати куфри, які [illegible] стояли упаковані й містили все необхідне.

Через пять хвилин 120-силова машина від Паркера й Сина з четверма пасажирами як вітер мчалася через Місісіпі-Сквер. Невтомно [illegible] цей сопучий велетень один кільометр за другим назад себе. Ніде не спиняючись, він [illegible] переганяв всякий поспішний потяг. Шофери все мінялись, і коли один їхав другий спав.

— Ту-ту-ту-ту! — ревіла сирена.

Галя відкинулася в подушках і від утоми скоро задрімала. Слем також заплющив очі. Він ще не потрібував непокоїтися. Над-вечір вони прибули в Деннішир.

Жовте авто з його шофером тут о півдні. Авто набрало тут бензини й поїхало в східнім напрямі. Досить хвилі було досить, щоб зібрати ці відомости.

— Отже все таки до Ню-Йорку! — знов здивувався Слем.

Тепер не було ніякого сумніву в тім, що Петро Брат божевільний.

Тоді вони знов помчались [illegible] на схід. Галя спала, звикши уже до устрашаючого реву сирени. Від часу до часу Слем давав їй [illegible] вина.

Во він був не тільки джентлеменом, але мав також гаряче серце. Йому було дуже шкода цієї милої істоти, що сиділа поруч з ним у подушках, безпомічна, як дитина.

Як тільки шофер побачив би перед собою жовте авто, він мав подати особливий знак сиреною. Три[?] вже Галя злякано прокидалась від цього страшного згуку. За першим разом то був найменший віз, за другим разом у жовтім возі сиділа ціла весела компанія, за третім разом то було тягове авто. Вдосвіта вони надїхали до передгір'я. Тут тільки чудесна машина показала, на що вона здатна. Ні на хвилину не стримуючи ходу, вона без найменшої перерви й все з однаковою швидкістю виїхала в гору. Врешті вони досягли верших гори, й тут Галя побачила жовте авто 555. Сирена заревіла [illegible] згуком.

Як хорт перекотилось воно через вершок гори й зникло по той бік.

— Це він! — скрикнула Галя й затремтіла цілим тілом.

Слем все більше підганяв шофера. Та що це помагало? На рівній дорозі їхня машина могла розвинути цілу її силу, але тут, де було стільки поворотів і нерівностей, вони мусіли частійше гальмувати, він вже жовте авто, яке бігло неначе [illegible]. Тоді Слем удався до крайнього засобу. За хвилину перед тим, як жовте авто мало завернути на найближчім повороті, він вихопив свій браунінг. Галя з криком учепилась за його руку. Він мусів її сильно напрягнутись, щоб не стріляти в Петра Брата, якого твердий капелюх виразно значився на фоні жовтого авта. Перед найближчим поворотом Слем тричі стрельнув. Остання куля влучила, права передня шина лопнула з тріском. Жовте авто перекинулось і стукнулось боком об кам'яну стіну. Твердий капелюх вилетів через передне вікно.

Трьома скоками Слем був тут, [illegible] утікача [illegible], але враз випустив його. Те, що він приняв за втікача, було складено з двох подушок, одного пухіря, над згаданого твердого капелюха й пальта. Жовтий шофер, якому крім переляку не сталося ніякої шкоди, стояв з такою дурною міною, яку шофер тільки може мати.

— Перехитрив! — заскреготав Слем зубами.

Галя ж зомліла, побачивши капелюх і пальто свого чоловіка. Слем узяв її на руки й поклав її до авта.

Від шофера, [illegible] довідались. Він [illegible] останньої хвилини був [illegible] живого пасажира. О третій годині в ночі пасажир віз у Карстоні [illegible].

— Назад до Карстону! — звелів Слем своєму шоферові.

— Мої гроші! — кричав жовтий шофер, загрожуючи їм навздогін кулаками.

III.

Шумною вулицею в Ню-Порту йшов пан у жовтім плащі й з жовтим капелюхом на коротко-остриженій, сивій голові. Лице він мав чисто-виголене, а очі заслонялись великими темними окулярами.

То був ніхто інший, як Петро Брат, [illegible] з Філядельфії.

Недалеко від Карстону він на крутім повороті вискочив з жовтого авта, повернувся до міста, обголив собі бороду у першого фризієра, у другого обстриг собі голову, у третього пофарбував собі волосся в сивий колір, купив собі в якімсь склепі жовтий плащ і кашкет і без дальших пригод приїхав послішним потягом до Ню-Порту.

Тепер він ішов пятою вулицею, думаючи перебратись до пристані, щоб знайти там корабель, який їде до Европи.

Раптом він побачив на стовпі для оповісток жовте повідомлення про його втечу разом з приказом про його арешт. Лукаво посміхаючись, читав він це повідомлення й розглядав надруковану ще від його власну фотографію.

Двадцять тисяч долярів нагороди! — стояло великими літерами над цим.

— Чи трохи не замало? — сердито подумав він про себе.

Під повідомленням стояв підпис Гаррі Слема.

Уздовж вулиці показався на ровері поліціянт з [illegible]. Перед стовпом для оповісток поліціянт зіскочив з ровера, повів квачем через бороду Петра Брата й наліпив там червоний папірець. Не оглядаючись, поліціянт поїхав далі до другого стовпа.

Здивовано Брат прочитав напис на червонім папірі: „Втікач не носить бороди, дав собі пофарбувати волосся в сивий колір і вбрався в жовтий плащ і жовтий кашкет".

Тепер держись! — подумав Брат, покликав авто й звелів шоферові їхати вздовж вулиці. Спочатку він скинув з себе жовтий плащ. Коло великого ресторану він звелів шоферові стати, вскочив з авта, покинувши в нім свій плащ, заскочив до ресторану й за дві хвилини вийшов з нього вже в синім кашкеті. До авта він не вернувся, гадаючи, що шофер може собі взяти жовтий плащ замість платні.

Незабаром Брат вирнув на другій вулиці, купив собі в фризієрськім склепі пляшку рудої фарби до волосся й звелів собі дати кімнату в найбліжчім готелі. Гроші за кімнату він мусів заплатити вперед, бо крім зубної щітки, кишенькового ножика та бумажника він не мав при собі ніяких річей. Тут він почав старатися над тим, щоб надати свому волоссю колишній колір. Та це не виходило. Через чверть-годину зусилля його дали цілком несподіваний ефект: а верхнє [illegible] волосся [illegible] кольору.

— Добре й так! — сказав він собі й вийшов з готелю.

Його червоне волосся, хоч і [illegible], звертало на себе загальну увагу, й він страшенно цим тішився. Тепер він міг начхати на червоний папірець, наліплений на приказі про його арешт.

Він перейшов через річку й опинився в порту. Коло доку марсельської корабельної лінії він зупинився й став читати лісту кораблів, готових до відходу в Европу. Слідуючого ранку виходила в море „Батьківщина". Велика, широка, безпечна скриня, на якій він раз уже переїхав море, стояла тут і наче чекала на нього.

— Це вже щось! — подумав він, але тут його погляд упав на жовте повідомлення, яке він вже кілька разів бачив перед тим. За кілька хвилин поліціянт на ровері приїхав і сюди й наліпив на повідомлення добре йому знайомий папірець.

Двоє поліціянтів, що весь час стояли коло входу на корабель, негайно подалися до червоного папірця, щоб довідатись, що на нім стоїть. Разом з тим вони, одначе, не спускали ока й зі входу на корабель. Хто хотів туди пройти, мусів показати папери, інакше його немилосердно відкидали назад.

Перед входом на корабель зупинився віз, на якім стояла величезна довга скриня: „Пасажирський багаж для „Батьківщини" до Парижу, театр Монополь" стояло на скрині. Ще більшими літерами було написано: „обережно! мало! не штовхати!"

— Коли б я тільки заліз у цій скрині! — подумав Петро Брат, оглядаючи її зі всіх боків.

Панок, котрому скриня належала, ішов з нею й хотів вже зайти на корабель, як раптом його схопили чотири залізні руки. Во панок не тільки мав на собі жовтий плащ, але й жовтий кашкет, а на лихо ще й волосся його було сивувате. Він скидався на мандруючого комедіянта.

Він заклів, як скажений, запевняв, що його ім'я Том Мауєр і що він їде до Парижу на запрошення театру Монополь, яко фокусник і жонглер.

Його обличчя дійсно трохи скидалося на обличчя Петра Брата, поліціянти ж були твердо переконані, що вони злапали мільйонового злодія. На нещастя, панок не мав при собі ніякого тикету. Він нахабно запевняв, що тикет лежить в агентурі.

— Я зараз повернуся, — сказав він до візника. — Уважайте добре на скриню! В ній лежать дуже дорогі театральні річі.

Один з поліціянтів пішов з ним, а другий залишився й став не більше пильнувати. Незабаром настала шоста година, й докові робітники юрбою повиходили з доку. Петро Брат міг би тепер непомітно від поліціянта прокрастися на корабель, та що це помогло б? Без тикету його однаково туди не пустили б.

Проте він не відходив, все чогось сподіваючись.

З корабля вийшли трос[?] здорових матросів під командою [illegible] боцмана й заходилися коло великої скрині. Вона [illegible] Братові з першого погляду.

(Дальше буде).

СВІТОЧІ СОЦІЯЛІЗМУ

(Докінчення зі сторони 5-ої.)

Особисте життя Маркса носило еміграційний характер. Більша частина його пройшла на еміграції серед боротьби з матеріальною бідностю, що доходила иноді до нужди. Найбільш інтенсивна розумова праця в таких відносинах зложила його організм. Маркс помер, не здійснивши всіх своїх замислів, але й те, що він дав і залишив — колосальне. Марксізм як соціялістична теорія шукає тепер у величій більшости капіталістичних країн а значіння його росте з кождим днем.

ФРІДРІХ ЕНГЕЛЬС (1820—1895)

Син німецького буржуя-фабриканта, але вже як 22 літній юнак заповідне як революціонер [illegible] буржуазію, основану на визиску праці через капітал. Вже тоді приходить він до свідомости, твердої від граніту, що тою соціальною силою, яка в поглибанні історію до знищення капіталістичного ладу, є пролетаріят, є [illegible] і працюючі маси культурних народів, їх робітництво й селянство. Цю свідомість ширив він невтомно через усе своє життя, аж до смерти, в многих своїх книжках, брошурах, статтях, які були перекладені на всі культурні мови. Ця свідомість увійшла в мозок і серце мільйонів пролетаріяту світа і нині не має вже культурного закутка на земній кулі, де б робітники не знали назви великого борця за визволення пролетаріяту й людськости з кайдан класової неволі, та свого вчителя.

Фрідріх Енгельс є разом з Карлом Марксом основником наукового соціялізму.

Це безсмертна заслуга обох світочів соціялізму. І тут ні на йоту не можна пересувати цеї заслуги Енгельса в користь Маркса. Після оголошення переписки між обома приятелями та біографії Енгельса ця заслуга стає перед нами в повному світлі, хоч за життя свого сам Енгельс скромно про неї мовчав і все ставив своє наче в тіні свого великого друга.

Вже в 1847 р. основні засади наукового соціялізму склались як у Маркса так і у Енгельса, як плід їх пильних студій над філософією, політичною економією та історією з одного боку, і дослідів промислового розвитку Англії перш за все та робітничого руху в Західній Европі з другого, з такою ясністю і такою внутрішньою переконуючою силою, що „Маніфест Комуністичний", дає масово [illegible] виклад цих засад, є і нині по більш як 70 роках від їх опублікування найкращим і найліпшим популярним викладом цих засад в соціялістичній літературі.

А в первісному нарисі „Комуністичного Маніфесту", написаному Енгельсом, який оголошено вже після його смерти (є в українському перекладі) п. н. „Основні засади комунізму", на питання „що таке комунізм"? Енгельс відповідає коротко: „Це є наука про умови визволення пролетаріяту".

І коли раз прийшли обі соціялістичні мислителі до цього наукового висновку, який для робітників всього світу є наче євангельським словом, то вони мусіли прийти й до другого висновку, який вже логічно випливає з першого, а саме, що визволення пролетаріяту є і може бути тільки ділом самого пролетаріяту. Зі свідомости з одного й другого виникав заклик практичної натури, як необхідна умова здійснення визволення пролетаріяту:

„Пролетарі всіх країн, єднайтеся!"

Ці три тези, це гранітний фундамент соціялізму.

З їх проголошенням соціялізм з утопії став наукою, а [illegible] став громом і [illegible] нового життя.

Безперечно головна і львина заслуга теоретичного обгрунтовання соціялізму припала Марксові. І це сталось так тому, що талан його більше цьому відповідав, як талан Енгельса. Маркс був аналітиком, Енгельс синтетиком. Діло життя Маркса — це геніяльна аналіза капіталістичного господарства, яку дав він нам в свому монументальному „Капіталі". Але і в цьому ділі Маркс під кождим оглядом не мало завдячує Енгельсові. До випрацювання економічної теорії Маркса не мало причинився Енгельс, як не знаємо з їхньої переписки.

Так само історичний матеріялізм, якого значіння не тільки в тому, що він дозволяє нам пояснювати історію краще, як не робилось досі, але і в тому, що він дозволяє нам також її краще робити, як досі, це в рівній мірі заслуга Енгельса як і Маркса.

Але Енгельсові, як синтетикові, судилось ще иньшу роль до виконання. Те, що в духовій лябораторії їх обох дозріло та викристалізувалось, то [illegible] Енгельс в многих своїх працях передав працюючій людськости в приступній, [illegible] формі. „Капітал" Маркса читаєсе не всі, але „Анті-Дірінг" Енгельса, де виложено весь марксізм, як наукову систему, читається загально і той успіх марксізму, який він мав в XIX. ст. в західних европейських краях а також Росії і має його досі, це в значній мірі вплив „Анті-Дірінга".

Імя Енгельса нерозривно звязане з іменем Маркса і згадуючи про одного, неможливо не згадувати про другого.

Так ці два імена разом сплелись і так перейшли в історію.

ФЕРДИНАНД ЛЯССАЛЬ (1815—1864).

В економічному розвою Німеччина відстала на кілька літ від Західної Европи, Великої Британії і Франції. В добі революції 1848р., вона була країною селянського господарства і дрібного ремесла і тільки з початком 60 рр. капіталістичний розвій можна вважати започаткованим. В цю добу в перше прокидається до самостійного життя і німецький пролетаріят.

Великий промовець і соціялістичний борець Фердинанд Ляссаль був першим його організатором і провідником. Вже в 40рр., ще зовсім молодий він визначився своїми спосібностями серед ліво-демократичних публіцистів. В 60рр., в боротьбі за організацію „Загальнонімецького Робітничого Союза" його таланти і творча енергія просто розцвітаються. В писаннях своїх Ляссаль старається обоснувати юридично (як знавець законів) право народів на революцію, себто на повалення старих законів. Право, — казав він, — змінається разом з людьми а люди разом з громадянством і його державним устроєм. Постарівши, право просто відпадає, [illegible] ніякої основи для повернення страт тим, хто від цього потерпів. Писана конституція, взагалі ніщо: вона лише відбиток дійсної конституції, що представляє собою реальне „співвідношення громадянських сил". В теперішний момент відкидає право „капіталу" і на місце його виростає нове „право праці", яке підносить „четвертий робітничий стан". Як стан людей, що не мають ніяких привілеїв, стан цей зливається своїми інтересами з усією людськостю; його свобода,—це свобода людей взагалі, його панування—це панування всіх. Держава, що досі охороняла власність і безпеку громадян, себто було чим там в ролі „нічного сторожа", з побідою робітничого стану стає борцем проти всякої неволі, вершником людськости на шляху до волі.

В обсягу теорії, Ляссаль загально повторяв теорії Маркса, хоча і надає їм оригінальну форму. Головне значіння його — в практичній, організаційній праці.

Він не тільки підніс в Німеччині ідею самостійної робітничої партії, але і здійснив її, зорганізувавши „Загально Німецький Робітничий Союз". Ведучи з Луї Бланом черговим завданням робітничої партії Ляссаль уважав боротьбу за загальне виборче право, а розрішення соціяльного питання шукав він також як і Луї Блян в організації при підмозі держави продукційних асоціяцій робітників. Тільки таким шляхом вважав він можливим побідити панучий в сучасному громадянстві „залізний закон", по якому заробітній платні [illegible] потребам робітника в звичайному проживанню себе і потомства.

Важною прикметою агітації Ляссаля було в'єднання соціяльно-революційної ідеї з національною: його робітнича партія бореться в рамах національної держави за визволення німецького пролетаріяту, в демократичних інтересах Німеччини. По кількох роках відтак повстала в Німеччині друга марксистська робітнича партія. Вона підкреслювала інтернаціональний характер пролетарської боротьби. В 1875 р. обі фракції злились в одну німецьку соціялдемократичну партію, батьком котрої справедливо вважається Ляссаль.

Франція посуваєсь дальше в Німеччину

БЕРЛІН, 3-го Марта. — Франція нині забрала вже три важні німецькі міста над Реном, а то Дармштад, Менгайм і Карлсруге. Французькі окупаційні війська посуваються в напрямі франкфурту і обава є, що воно буде слідуючою жертвою ненаситної франції.

Німці кажуть, що без війни не обійдесь

В Берліні панує загальне переконання, що війна з Францією неминуча і світ вже сподіваєтсь її конечно тільки Німеччина приготовиться до неї. Воєнний настрій в Німеччині набирає такої сили, що Німці говорять без обиняків, що коли теперішнє правительство буде дальше вичікувати, то в Німеччині прийде до власти та партія, що вимагає більше рішучої проти окупації, а навіть деякі доносили недавно, що генерал Людендорф планує заступлення теперішнього правительства Фашістами, на чолі яких має бути таки самий Людендорф.

Обурення проти Французького Наїзду на Німеччину вже Слідно в Америці і Канаді.

Ню-Йорк, 4. марта.—Промовляючи в Канадійськім Клюбі про европейську ситуацію, П. В. Вилсон, бувший посол до британського парламенту сказав: "Окупацію рурського басейну треба уважати як одною з найбільших політичних і економічних помилок, яка в результаті закінчиться катастрофою і питання є, що з того вийде."

Закінчуючи свою промову п. Вилсон сказав, що Злучені Держави і Велика Британія будуть мусіли взяти на себе відвічальність вигодування европейських непорядків.

Американці протестують.

Минувшого тижня Ню-Йорк був свідком одного з найбільших мітінгів який коли відбувся там. Мітінг був скликаний в цілі запротестування проти французької насильної політики на Німеччину і вислано резолюції до президента Гардінга і сенатора Бора, щоби вони ужили всіх можливих сил, аби привернути в Европі спокій.

Росел домагаєсь, щоби Канада прилучилася до протесту

Торонто, 4. марта.—Н. В. Ровел, бувший міністер в Борденовім і Міенові кабінеті, промовляючи в суботу перед Колегією Горішньої Канади сказав, економічний проблем сильно не вдається розвязати і тому він сердечно радить Канадійцям прилучитись до протесту проти насильної політики Франції.

Росія вертає назад до капіталізму

ЛОНДОН. — Як доносить депеша з Гелсінгфорсу, то Совітська Росія думає проголосити Росію капіталістичною державою, зараз наколи відбудеся комуністичний Конгрес, який має відбудись в початках марта.

В перестроєнії, з комуністичної на капіталістичну, Троцкий мав би обняти міністерство промислу або просьвіти.

Потверджуючи сю новину, „Дейлі Геральд", (радикальний дневник, якого редактор Ленсбури в 1920 р. їздив до Росії і пізніше мав діставати з Росії субсидію на свою газету, й знає що пише) заявляє, що зміна Росії на капіталістичну державу буде доверщена і на в такій осягнуть силу трейд юніони або ко-оперативні соціалісти.

Зміна буде вимагати зміцнення в розвою промислу, тому уважаєсь загально, що Троцкий як один з здібнійших осіб повинен повязти на себе міністерство просьвіти або промислу.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ ДРУТЬСЯ ЗА ГАЛИЦЬКУ НАФТУ

Варшава.—Ріжниця в проблемі про Вільно і польсько-литовський прикордонний спір, які находяться в році остаточного полагодження, польське правительство хотілоби полагодити остаточно ще й другу дуже важну справу, а іменно установити довгу східну границю на сході, яка тягнеться на просторі 500 миль від Латвії до Румунії, відділюючи Польщу від Радянських Републик.

Польське правительство рішуче до цих в цій справі переговори з Антантою і правдоподібно протягом найблизшого часу цей проблем буде взятий під дискусію на засіданню Ради Амбасадорів або Ради Ліги Народів.

Версальський договір зложив на Антанту обовязок полагодити як західні так східні границі Польщі. Лорд Керзон визначив був в 1920 р. тимчасову східну границю Польщі, яка мала переходити понад Берестє Литовське і Львів, оставляючи галицькі нафтові терени в польських руках. Але після російсько-польської війни Польща в ролі побідника була в положенню подиктувати мир в Ризі і визначити нову границю на сході. Тепер заходить питання, як полагодити справу тих обох границь. Польща старається, щоб Антанта потвердила сю послідну границю. Однак Антанта й досі нагається се зробити, беручи під увагу сильний елемент чужинецьких народів, який буйбв вилучений в такий спосіб до польської держави.

При цілій тій справі „заносить нафтою", як заявляє один з безпартійних обсерваторів. Український край, Галичину, віддано під польську адміністрацію на пробний час 25 років, але його доля є звязана тісно з долею границі, установленої в Ризькім договорі. Галичина обіймає вартісні нафтові терени, і ті є предметом боротьби між французькими і англійськими нафтовими компаніями. Англійські компанії потерпіли в боротьбі невдачу, бо польське правительство признало концесії компаніям французьким. Тому Англійці волілиби тепер видіти Галичину самостійною або в злуці з Радянськими Републиками. Вбсід за тим треба надіятися, що англійські компанії ужиють всяких можливих впливів на англійське правительство, щоби воно не визнало границю, установлену у мировім договорі, підписанім в Ризі. Вісти з Мондер

З ПЕКЛА ПОЛЬСЬКОЇ НЕВОЛІ

Ляцькі варвари лютують що-раз гірше

З краю приходять грізні вісти, що польські окупанти в суперечності з мировими договорами, на яких представники Польщі поклали свої підписи, під охороною великих відділів узброєних ляцьких Гунів, вивозять наших молодих людей, нібито як добровільних польських рекрутів до Познанщини. В деяких околицях Галичини прийшло з того приводу до крівавого протесту проти польського безправства, і так: львівська „Газета Поранна" повідомляє, що в Тернопільщині силою забирані рекрути побили узброєних польських брагантів. У Ходачкові Великім убито всіх польських жандармів. У Денисові прийшло до крівавої битви між українським населенням польськими уланами. Комендант відділу уланів і богато радовиків зазнало неславної смерти.

Мабуть у звязку з тими подіями Ляхи перевели ревізію у вільних Українців у Тернополі, пр. у д-ра Ст. Барана, д-ра Олійника, О. Постригача і т.д.

Боротьба проти ляцьких Гунів іде далі

Львівська польська преса подає, що відділ якихсь людей, узброєний в карабіни, револьвери й ручні гранати, переправився через Збруч між Залазом і Кудринцями в борщівськім повіті і напав тут на фільварок польського графа Козебродського у Давидчі. Сей узброєний відділ зареквірував у стайнях

[illegible] Ляхам [illegible] добра, в ласі. [illegible] рогів, [illegible] коней, [illegible] пару [illegible] перепр[illegible] назад через Збруч.

Ляцькі рекрутації і нарі експедиції

З Косівщини пишуть, що там Ляхи взялися переводити примусову рекрутацію „добровольців". Та коли зараз таки першого дня з призначених сіл не явився ніхто, староста Секерські вислав до довкружних сіл карні експедиції. Жандарми вигнали вічо перед річкою з військом до хат, стягали сонних „добровольців" о півночі з ліжок та вели до перегляду перед комісію, яка „урядувала" до 3. години рано. Таке ділося по селах: Косів, Кути, Город, Соколівка, Річка, Бабин, Тюдево, Шешори, Рівня, Кобаки, Химчини і инші. Ляцькі жовніри зі станиславівського полку уланів розкватировувалися по хатах — на кожду хату припадало по два коні і по двох жовнірів. Селяне мали годувати коней і жовнірів, та ще й кождому жовнірови по 1000мк. Не обійшлося також без знасилувань, при чім ляцькі Гуни зґвалтували жінок й дівчат.— Укр. Правда.

ПШЕНИЦЯ І ЖИТО ЗАСТУПАЮТЬ МАРКИ

Через те, що німецька марка не може бути певною вартости німецької марки, в Німеччині щораз більше праймасса звичай уживати пшеницю і жита замісць паперових грошей. Вдачі зачинають калкулювати довгами не числом марок, тільки числом кільограмів жита, або пшениці. Коли пр. хтось позичив до банку суму марок, за яку можнаби купити нині 100 кільограмів жита, то має й замісць дістати назад суму марок, за яку можнаби купити 100 кг. жита.

Вісти з Мондер

(Від нашого кореспондента Ст. Веринського)

Фармерська організація побільшує свої ряди

Минувшої суботи, 3. марта, мондерський Український Відділ ч. 35 Ю.Ф.А. відбував свої річні збори в Народнім Домі, в яких взяло участь богато фармерів а також був на них присутний А. М. Метісон, посол ветревілського округу до провінціонального парламенту Алберти.

Збори отворив д. Денис Березюк, голова відділу пояснюючи ціль скликання зборів, на яких старий заряд мав здати звіт зі своєї діяльности, перепровадити вибір нового заряду, а також почути звіту свого парляментарного репрезентанта п. Метісона про діяльність парламенту.

Д. Березюк попросив присутних, щоби вони вибрали предсідателя до перепровадження зборів і та честь припала д. Д. Присташеві, який приймаючи вибір попросив, щоби присутні уважно вислухали звіту старих урядників і поклика всіх бувших урядників на плятформу.

Перший здав звіт зі своєї діяльности голова, д. Д. Березюк, який в своїй короткій промові сказав, що будучи головою він старався піддержати організацію о скільки се було в його силах, однак з причини тяжких часів та підвижки членських вкладок, число членів не могло зрости в взадьло. Тому відділ навіть неміг вислати свого делегата на конвенцію, а навіть труд но було відбувати свої радові мітінги.

Покликаний опісля Д. Гаврилюк місто-голова, сказав, що його звіт буде короткий, позаяк голова сповняв всі обовязки і місто-голова немав богато до роботи.

М. Олехів, секретар-касиер відчитав приходи і розходи, число мітінгів відбувшихся за рік а також імена членів.

Збори приняли звіт заряду в цілости і опісля предсідатель покликав п. Метісона, якого промову переводив сам предсідатель п. Присташ.

П. Метісон вказуючи самих членів на окалення замало заінтересування організацією, тому, що не сходяться в означені часи, не обговорюють справ дотично фармерства й не ухвалюють відповідних резолюцій до парламенту.

Обговорюючи конституцію організації, п. Метісон заявив, що конституція є добра, та много членів її не розуміють, лише тому, що за мало інтересуються організацією. Також бесідник натякнув про потребу зорганізування „Джюнійор" Відділу, (для молодіжи), як се робиться в инших частях провінції, пояснюючи, що таких відділів треба для инших галузей і професій.

П. Метісон обговорюючи теперішнє прикре положення фармерів, сказав, що вина в тому та, що вона неорганізовані так сильно, щоби могли подиктувати ціни на свої продукти, як також наводив, що думають про фармерську організацію другі організації і що фармері можуть спиратись богато поліпшення свого стану, коли змінять свою організацію.

Підчас промови п. Метісона один противник старався перебивати йому, але п. Метісон зараз й покликався на таких людей, що вони йому завдають найбільше клопотів, заявляючи, що він нікого не силує до організації. Бесідник пояснював, як він многим людям, що приходили до нього зі скаргами помагав без огляду на те, чи вони голосували на нього чи ні і сказав, що фармерам треба змінити свою організацію, яка зможе полагоджувати богато справ для фармерів.

Після програми зборів наступила пора вибору і п. Метісон перервав свою промову, а приступлено до вибору заряду на слідуючий рік.

Заким приступлено до номінації, Іван Най промовив кілька слів, взиваючи присутних до вписання ся в члени, щоби мали спромогу вибирати заряд. Такий заклик поперли п. М. Тимчук короткою промовою і богато з присутних вписались в члени.

Коли наступив час номінації на голову, номінацію одержали п. С. Най і п. Д. Березюк.

Голосування відбувалось картками, підчас яких приготовлення кандидати виголошували короткі промови про те, як вони думають вести свою роботу.

По промовах приступлено до вибору результат яких показав, що п. Най дістав вибраний головою 6 голосами більшости.

П. Г. Місків дістав вибраний місто-предсідателем через акламацію, а М. Олехів наново вибраний секр-касиєром, як також дирекційну раду вибрано через акламацію.

По виборах заряду збори подякували старому зарядови за їх діяльність і в. предсідатель покликав знов п. Метісона щоб продовжував свою промову.

П. Метісон говорив про Провінціяльний Банк, Пшеничну Раду і инші законопроекти внесені в парламенті.

На кілька питань поставлених п. Метісонови він відповів вповні вдоволяючо і на тім збори замкнено.

Хочете навчитись грати на скрипці?

Так удавайтесь до:
І. НИКИФОРУКА
кімната ч. 9
Гадзон Гал —— 97-ма вул.
ЕДМОНТОН.

М. ВІДИНОВСЬКИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІЦИТАНТ в ЧІПМЕН, Альта.
перепроваджує ліцитації на худобу і фармерські знаряди по уміркованій винагороді.
Удавайтесь, або пишіть
M. WIDYNOVSKY
CHIPMAN, ALTA.

Українці Едмонтону!

Отсим подаєме до відома, що ми отворили склад з гадівлею і в нас можете дістати все, що потрібно до гадівлі курий, коний і худоби.

За вдоволення ручимо, бо наші ціни уміркованi

Удайтесь до нас, а ми завезем Вам закуплені товари до дому.

THE EAGLE GROCERY & FEED STORE
9601 JASPER AVE PHONE 4916
СТЕФАН РОМАНЮК, Властитель

ДО ВІДОМА ВСІМ!

В Редакції „Нашого Поступу" можна дістати отсі книжки:

Борці за Правду	.50
Батьківщина	.25
Властавиці	.50
Боротьба за право	.35
Веселий Оповідач	.25
Велика Французька Революція	1.10
Відвдячився	1.00
Вкраїні служи	.25
Грішники	.30
Голод	.35
Іван Дурак, — Толстой	.25
Дорога, — В. Стефаника	.50
Дарвінізм	.30
Домашний Лікар	.75
Де любов там і Бог	.15
Захар Беркут	.60
Звідки взялися назви „Русь" і „Україна" і що вони значать	.30
Здобута Василий	.05
Захарих Богів	.15
З зелем Рідним, повість в трох томах, брошурована	1.50
в оправі	1.75
З жура, —Ант. Чехова	.75
Історія Боротьби віри з наукою (Драпер-а) брошурована	1.50
в оправі	2.00
Історія політичної економії	1.00
Історія Палестини	1.75
Історія Нової філософії	1.00
Культура, національність та асиміляція	.30
Кайданова Сім'я	.30
Казка про сотворене Світа	.15
Карло Маркс, його життя і наука	.15
Кара	1.00
Кухар	1.00
Кровавий Шлях	.30
Ковалка Пімста	.35
Латачки	.25
Між Двох Сил—драма Винниченка	.30
Молода Україна—І. Франка	.50
Методична Граматика Української мови	.40
Мої популярність та инші оповідання	.75
Нечітальниця—Леся Мартовича	.35
Нетра	.75
Наука про Народне Господарство	.35
Новітна Суспільність і Церква —М. Павлика	.35
Наречена	.15
Нація як прилив ідея й інтернаціоналізм	.20
Наука про управу землі	.50
Нива	.10
Небо	1.00
Народність і її початки—В. Кащеєвого	.25
Національна Економія—Конрада	1.25
Нарис Історії Західно-европейської літератури	1.25

На досьвідку Нової Доби	.75
Нарис Українсько-руської літератури	1.50
Не піддавайся біді	.25
Наше життє і його конець	.25
Нарис геольоґії	.30
Оригінальний чоловік	.25
Огнем і мечем—3 части	1.00
Огні срібної землі	.25
Олюнька—в двох томах	.30
Про Українських козаків, Татар та Турків	.25
Поворот до місяця	.40
Про світ Божий	.40
Повстання народнього господарства	.40
Пісні Щирої Любови	.50
При Стрілецкій Варті	.40
Природні розмови про Економію	.30
Про мою віру	.15
Про велику Французьку революцію	.10
Переказн Старинного Світа	.35
Початки Української комедії	1.00
Початки укр. соціялістичного руху в Галичині	.15
Пан Природа	1.00
Підземна Росія	1.00
Покада в зільниця	.15
Росія в Україна	.15
Суд чотирох	.40
Співомовки або веселі вірші	.50
Сонливий Провінь	.30
Сорок тисяч миль під водою	1.00
Свята Інквізиція	.50
Соціольоґія в соціяльні науки	.25
Старинна Історія Східних Народів	1.00
Сказанний Світ	1.00
Страйкер	.10
Таємниця Америки	.15

ТВОРИ ВОЛ. ВИННИЧЕНКА"

Краса і Сила та инші оповідання	1.00
Голота та инші оповідання	1.00
Боротьба та инші оповідання	1.00
Кузь та Грицунь, та инші оповідання	1.00
Українська Граматика—Стоцького і Гартнера	1.50
Унія з Римом	.30
Фільософія штуки	.50
Фільософія культурної і соціяльної Історії	1.00
Хлопська Посілість—В. Будзиновського	.55
Хитра Механіка	.15
Чотири казки—Івана Франка	.15
Часи географічних відкрить	2.00
Що кождий фармер повинен знати	.25
Як повстала земля	.25
Як осягнути успіх	.20
Як кров кружить в нашім тілі і яка нам з неї користь	.15
Як люди навчились числити	.10

ХТО ЗАМОВЛЯЄ РАЗОМ КНИЖОК НА 5 ДОЛЯРІВ, ДІСТАНЕ 15 ПРОЦЕНТ ОПУСТУ, ХТО ВІД 5 ДО 10 ДОЛЯРІВ, ДІСТАНЕ 20 ПРОЦЕНТ ОПУСТУ, А ХТО ЗАМОВИТЬ БІЛЬШЕ ЧИМ НА 10 ДОЛЯРІВ ДІСТАНЕ 25 ПРОЦЕНТ ОПУСТУ.

Гроші і замовлення шліть на адрес:

"OUR PROGRESS"
10336 96th Street EDMONTON, Alberta.